

**OSMANİYE 2 NO'LU
TOKAT T TİPİ
URFA 2 NO'LU VE
SİVEREK 2 NO'LU KAPALI
HAPİSHANELERDEKİ
HAK İHLALLERİ HAKKINDA
RAPOR**

**ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ URFA ŞUBESİ
TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ AİLELERİ İLE DAYANISMA
DERNEĞİ (TUHAY-DER) URFA TEMSİLCİLİĞİ
ŞUBAT 2026**

İÇİNDEKİLER

1. AMAÇ VE YÖNTEM	2
2. URFA 2 NO'LU T TİPİ HAPİSHANESİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER	3
3. SİVEREK 2 NO'LU T TİPİ HAPİSHANESİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER	5
4. TOKAT T TİPİ HAPİSHANESİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER	7
5. OSMANİYE 2 NO'LU T TİPİ HAPİSHANESİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER	10
6. YAŞANAN HAK İHLALLERİ	12
7. HAPİSHANE İDARELERİ HAKKINDA DEĞERLENDİRME	23
8. SONUÇ	24
9. ÖNERİLER	30

1. AMAÇ VE YÖNTEM

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği amaçlarından biri ÖHD Tüzüğü madde 2 uyarınca “cezaevleri ve gözaltı merkezlerinde bulunan kişilerin haklarının korunması ve insan onuruna uygun yaşam koşullarının yaratılması için gerekli hukuki yardımları sunmaktır.” Avukatlık mesleğinin temeli olan demokratik hukuk ve insan haklarına uygun davranan devlet mekanizmaları geliştirmektir. İnsan hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği durumlarda sivil toplum örgütlerinin amacı bu ihlalleri önlemektir.

TUHAY-DER’ in temel amacı, mahpusların insan onuruna uygun koşullarda yaşamalarını sağlamak, ağır hasta mahpusların sağlık ve yaşam haklarının korunmasını temin etmek, infaz uygulamalarında keyfiliğin ve ayrımcı pratiklerin son bulması için hukuki ve toplumsal mücadele yürütmek ve mahpusların aileleriyle bağlarının korunmasına katkı sunmaktır. Bu kapsamda rapor hem mevcut hak ihlallerinin tespiti hem de çözüm önerilerinin geliştirilmesi bakımından bir izleme ve savunuculuk belgesi niteliği taşımaktadır.

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi ve TUHAY-DER Urfa Temsilciliği olarak insan haklarının korunmasını sağlamak, insan hakları ihlallerini önlemek, insan hakları ile ilgili gerekli inceleme ve araştırmaları yapmak ve inceleme ve araştırma sonuçlarını yetkili mercilere bildirmek amacıyla rapor hazırlanmasına karar verilmiştir. Başvuru konusu edilen insan hakkı ihlallerinin önlenmesi, temel hak ve hürriyetlere ilişkin ihlallerin tespiti ve ihlallere ilişkin etkili soruşturma yürütülmesi, yetki ve sorumluluğu olan mercilerin ve kurumların bu ihlallerin sonlandırılmasına yönelik harekete geçmelerini sağlamak ve kamuoyu dikkatini bu ihlallere çekmektir.

Rapor Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi ve Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği (TUHAY-DER) Urfa Temsilciliği tarafından son süreçte yaşanan İşkence, Kötü Ve İnsanlık Dışı Muamele, Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı, Umut Hakkı, Eşitlik Hakkı, İfade Özgürlüğü, Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması Hakkı, Düşünce ve Kanaat Hakkı, Sağlık Hakkı ve Kanunilik İlkesi ihlallerini, hapishane idarelerinin, uygulama ve önlemleri ile bunlardan kaynaklı hak ihlallerine ilişkin süreç hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi amacını da taşımaktadır.

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi ve Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği Urfa Temsilciliği hapishanelerde yaşanan hak ihlallerini raporlaştırmak için Av. İbrahim Halil Öyke, Av. Meral Halat, Ayşe Şehriban Demirel, Av. Dicle Aksu, Av. Çetin Ayata, Av. Serdar Tüm ve Av. Ahmet Taş Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi ve Tutuklu ve TUHAY-DER Urfa Temsilciliği tarafından görevlendirildi. Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi olarak ve Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği (TUHAY-DER) Urfa Temsilciliği Şubat 2026 tarihinde hak ihlallerini önlemek için oluşturulan heyet tarafından mahpuslarla görüşüştür.

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği (TUHAY-DER) Urfa Temsilciliği tarafından, Osmaniye 2 No’lu T Tipi, Tokat T Tipi, Urfa 2 No’lu T Tipi ve Siverek 2 No’lu T Tipi Kapalı Hapishanelerinde hak ihlallerine uğrayan PKK örgüt üyeliği nedeniyle tutulan mahpusların vekilleri veya aileleri tarafından, yapılan başvurulara istinaden hapishanelerinde hak ihlallerinin de artmasına yol açması nedeniyle son süreçte mahpusların uğradığı hak ihlalleri ve mahpusların maruz kaldığı muameleleri tespiti amacı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu görüşmeler neticesinde tespit edilen hususlar raporlaştırılmıştır.

Osmaniye 2 No’lu T Tipi, Tokat T Tipi, Urfa 2 No’lu T Tipi ve Siverek 2 No’lu T Tipi Kapalı Hapishanelerinde Şubat 2026 tarihinde toplam 19 mahpusla hak ihlalleri konusyla ilgili olarak görüşülmüştür. Hapishane ziyareti hak ihlalleri, işkence ve kötü muamele iddialarını yerinde incelemek ve gözlemlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Rapor, bu ziyaretlerde edinilen verilere ve buralardaki tanıklıklara dayanmaktadır. Avukatlar tarafından yapılan görüşmeler neticesinde tespit edilen sorunlar raporlaştırılarak öneriler sunulmuştur.

2. URFA 2 NO'LU T TİPİ HAPİSHANESİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

- Urfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'ne gerçekleştirilen ziyarette 4 erkek ve 1 kadın mahpusla görüşülmüştür.
- Erkek Koğuşunda 27 Siyasi Mahpus; Kadın Koğuşunda 4 Siyasi mahpus olduğu aktarılmıştır.
- Erkek koğuşlarında 20 kişilik kapasiteye rağmen 27 kişinin kaldığı, 7 mahpusun yerde yatmak zorunda bırakıldığı belirtilmiştir. Bu durumun hem yaşam alanını ciddi biçimde daralttığı hem de hijyen, temizlik ve kişisel alan bakımından sorunlar yarattığı ifade edilmiştir.
- Koğuşlarda sıcak su bulunmadığı, peteklerin çalışmadığı ve ısınma sorununun devam ettiği aktarılmıştır.
- Havalandırma sürelerinin sınırlı olduğu, havalandırmanın geç açılıp erken kapatıldığı, açık havadan yararlanma hakkının kısıtlandığı belirtilmiştir.
- Yemeklerin kalitesiz olduğu, vejetaryen menünün ise son derece sınırlı ve yetersiz verildiği aktarılmıştır.
- İç posta sisteminin işlemediği, dilekçelerin zamanında iletilmediği ya da yanıtızsız bırakıldığı belirtilmiştir.
- Aile görüşlerinde hapishane aracının dolmasının beklendiği, bu nedenle ailelerin görüşe geç alındığı ve görüş süresinin fiilen azaldığı ifade edilmiştir.
- Siyasi koğuşlarda aramaların daha sık yapıldığı; adli koğuşlarda ayda 1–2 arama yapılırken siyasi koğuşlarda ayda 3–4 arama gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
- Personelin bazı durumlarda kötü ve ayrımcı yaklaşım sergilediği, siyasi mahpusların kimlikleri nedeniyle farklı muameleye maruz kaldığı ifade edilmiştir.
- Mahpus beyanlarına göre en az 15 mahpusun sağlık sorunu vardır. 6 ağır hasta bulunmaktadır. Ağır hasta olarak belirtilen isimler arasında Abdulkadir Kaya, Ömer Gül, Serhat Polatsoy, Şervan Muhammed, Fatih Elçek ve Şehriban Mimkara bulunmaktadır.
- Abdulkadir Kaya'nın aort damar genişlemesi olduğu, kalp kapakçığının değiştirildiği, yüksek tansiyon hastası olduğu ve damar genişlemesi nedeniyle yeniden ameliyat olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu sağlık durumuyla hapishane koşullarında kalmasının hayati risk taşıdığı belirtilmiştir. Ömer Gül'ün by-pass ameliyatı geçirdiği, yüksek tansiyon ve kalp rahatsızlıklarının devam ettiği aktarılmıştır. Serhat Polatsoy'un KOAH, alerjik astım ve hipertansiyon hastası olduğu belirtilmiştir. Şervan Muhammed'in guatr hastalığı, mide rahatsızlıkları ve ayak rahatsızlığı bulunduğu; sağlık durumunun ağır olduğu ifade edilmiştir. Fatih Elçek' in ağır psikolojik rahatsızlıklarının bulunduğu ve hapishanede kalma koşullarının bulunmadığı belirtilmiştir. Şehriban Mimkara' nın boğazında kitle bulunduğu, ameliyat geçirdiği ve tedavisinin devam ettiği aktarılmıştır.

- Ağır hasta olarak belirtilenlerin dışında çok sayıda mahpusun kronik hastalığı bulunduğu ifade edilmiştir. İbrahim Parıldar' ın astım ve yüksek tansiyon hastası olduğu; Hakkı Polat'ın mide rahatsızlığı bulunduğu ve ayağında platin olduğu; Celal Yıldırım'ın belinde 6 platin bulunduğu, alerjik astım ve mide sorunları yaşadığı; Derviş İnan ve Fırat Yapıcı'nın astım hastası olduğu belirtilmiştir. Halil İbrahim Bozan'ın böbrek sorunu bulunduğu; Mehmet Yazar'ın bir böbreğinin olmadığı ifade edilmiştir. Zeynel Karakaş, Binali Doğan ve Botan Alper'in de sağlık sorunları bulunduğu belirtilmiştir. Kadın mahpuslardan Avşin Esmâ Başkale'nin jinekolojik rahatsızlıkları ve kalp ritim bozukluğu bulunduğu, tedavisinin düzenli yürütülmediği ifade edilmiştir.
- Mahpus beyanlarına göre hastane sevkleri gecikmekte, tedaviler düzenli ve bütünlüklü yürütülmemekte, kronik hastalık takibi yetersiz kalmaktadır. Özellikle ağır hasta mahpuslar açısından hapishane koşullarının uygun olmadığı belirtilmiştir.
- Hapishanede 2025 yılı başından itibaren en az 2 infaz yakma ve en az 7 infaz erteleme kararı verildiği belirtilmiştir. Hakkı Polat'ın infazının iki kez 6 ay olmak üzere uzatıldığı; Mehmet Yazar'ın infazının iki kez 3 ay olmak üzere uzatıldığı aktarılmıştır. Diğer bazı mahpusların infazlarının da uzatıldığı ancak daha sonra tahliye edildikleri belirtilmiştir.
- Kurul görüşmelerinde siyasi sorular sorulduğu, siyasi kimlik nedeniyle farklı muamele yapıldığı ifade edilmiştir. İnfaz erteleme ve uzatma uygulamalarının mahpuslar üzerinde sürekli bir belirsizlik ve baskı yarattığı belirtilmiştir.
- Adli mahpuslara 45 dakika telefon hakkı tanınırken siyasi mahpuslara haftalık 10 dakika telefon hakkı verildiği; adli mahpuslara görüntülü görüşme hakkı tanınmasına rağmen siyasi mahpuslara bu hakkın tanınmadığı ifade edilmiştir.
- Ailelerin önemli bir kısmının il dışında olduğu belirtilmiş; Binali Doğan, Halil Bozan, Fırat Yapıcı, Zeynel Karakaş ve Botan Alper'in ailelerinin il dışında bulunduğu aktarılmıştır.
- Kadın mahpus Avşin Esmâ Başkale'nin babasının vefat ettiği, cenaze/taziye talebinin karşılanmadığı ifade edilmiştir.

3. SİVEREK 2 NO'LU T TİPİ HAPİSHANESİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

- Siyasi koğuşun 8 kişilik olduğu, 1 kişide hücrede kaldığı aktarılmıştır.
- Siverek hapishanesinde 2 kişiyle görüşülmüştür.,
- Mahpuslar, bazı infaz ve koruma memurlarının siyasi mahpuslara karşı düşmanca ve üstenci bir tutum sergilediğini, hakaret ve tehdit içerikli dil kullanıldığını ifade etmiştir. Bu yaklaşımın sistematik bir psikolojik baskı yarattığı belirtilmiştir.
- Koğuş aramalarının sık yapıldığı, aramalara kolluk kuvvetlerinin de katıldığı, arama sırasında eşyaların dağıtıldığı ve tahrip edildiği ifade edilmiştir.
- Şikâyet dilekçelerinin işleme konulmadığı ya da “sümen altı edildiği” belirtilmiş, başvuru yollarının fiilen etkisiz bırakıldığı aktarılmıştır.
- Yeni Yaşam, Evrensel ve Birgün gazetelerinin verilmediği, muhalif televizyon kanallarına izin verilmediği ifade edilmiştir. Bu durumun mahpusların güncel gelişmelere erişimini ve düşünsel faaliyetlerini sınırlandırdığı belirtilmiştir.
- Temizlik malzemelerinin düzenli ve yeterli biçimde verilmediği, mahpusların temizlik ürünlerini dış kantinden satın almak zorunda bırakıldığı ifade edilmiştir. Bu uygulamanın ekonomik yük yarattığı ve temel hijyen ihtiyacını idarenin sorumluluğundan çıkardığı belirtilmiştir.
- Hapishanede hastaneye sevk edilmek isteyen mahpuslara ağız içi arama uygulamasının zorunlu tutulduğu aktarılmıştır. Mahpus beyanlarına göre bu uygulama, sağlık hizmetine erişimin ön şartı haline getirilmiştir. Ağız içi arama uygulamasına karşı çıkan Ahmet Tünel, Ahmet Çiftçi ve Ahmet adında bir mahpusa görüş yasağı şeklinde disiplin cezası verildiği belirtilmiştir. Söz konusu disiplin yaptırımının, mahpusların aramayı kabul etmemeleri nedeniyle uygulandığı ifade edilmiştir.
- Hapishanede ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olan Ahmet Öztürk’ün durumu özel olarak aktarılmıştır. Ahmet Öztürk’ün tekli hücrede kaldığı, farklı bir infaz rejimine tabi tutulduğu, sosyal ve kültürel faaliyetlere çıkarılmadığı belirtilmiştir. Telefon hakkının 15 günde bir kez ve 10 dakikayı geçmeyecek şekilde sınırlandırıldığı, ziyaret hakkının ise yalnızca eşi, altsoyu, üstsoyu, kardeşleri ve vasisi ile 15 günlük aralıklarla ve günde bir saati geçmeyecek biçimde uygulanabildiği ifade edilmiştir. Diğer mahpuslara kıyasla daha sınırlı bir rejime tabi tutulduğu, umut hakkının tanınmadığı belirtilmiştir. Bu durumun fiilen ağırlaştırılmış tecrit koşulları yarattığı ifade edilmiştir.
- Sağlık hakkı bakımından Ahmet Öztürk’ün hemoroit, alerjik astım ve diş hastalıkları bulunduğu belirtilmiştir. Hapishanede diş doktoru bulunmadığı, diş tedavisinin düzenli yürütülmediği ifade edilmiştir. Ağız içi arama uygulaması nedeniyle tedaviye çıkmak istemediği, bu uygulamanın sağlık hizmetine erişim üzerinde caydırıcı etkisi olduğu aktarılmıştır. Tedavilerin rutine uygun ilerlemediği belirtilmiştir.

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi
Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği Urfa Temsilciliği

- Ahmet Tüneli'nin kronik tansiyon hastası olduğu ifade edilmiştir.
- Ahmet Tüneli'nin infazının 3 defa uzatıldığı aktarılmıştır.
- Muhammet El Cadu' nun Suriyeli olduğu ve ailesinin il dışında bulunduğu; Ahmet Çiftçi ve İbrahim Arslan'ın da ailelerinin il dışında olduğu belirtilmiştir. Ailelerin il dışında olması nedeniyle ziyaretlerin seyrek gerçekleştiği ve sosyal bağların zayıfladığı ifade edilmiştir.
- 2025 yılından bugüne en az 5 infaz erteleme kararı bulunduğu belirtilmiştir. Mahpuslar, infaz süreçlerinde belirsizlik yaşandığını ve erteleme uygulamalarının mahpuslar üzerinde baskı unsuru olarak kullanıldığını ifade etmiştir.

4. TOKAT T TİPİ HAPİSHANESİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

- 1'i Hücrede Olmak Üzere PKK Örgüt Üyeliğinden dolayı tutulan 11 Mahpus Var.
- Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan ziyarette dokuz mahpusla görüşülmüştür.
- Mahpuslardan 9'unin Hastalığı var. hastalardan 5'i ise Ağır Hastadır.
- Tokat Hapishanesinde kalan 18 siyasi mahpusun da ailesi il dışında yaşamaktadır. Mahpusların ailelerinin yaşadığı yere sevk talepleri kabul edilmemektedir.
- Tüm mahpusların aileleri il dışındadır. Mahpusların aile ziyaretleri nadir olmaktadır. Hem mesafe hem de maddi koşullardan dolayı aileleri ziyarete gelememektedir.
- Sosyal faaliyetler mahpuslar için sınırlı. Haftada 45 dakika tek spor hakkı tanınmaktadır. Onun dışında bir sosyal faaliyete izin verilmemektedir.
- Muhafif dergi ve gazeteler tutsaklara verilmemektedir. Evrensel gazetesi talebi ret edilmektedir.
- TV kanalları sınırlı sayıdadır. İdarenin izin verdiği kanallara izin verilmektedir. muhafif kanallara izin verilmemektedir.
- İdari Gözlem Kurulunda Siyasi Sorular Soruluyor. Pişmanlık Dayatması Yapılıyor. PKK Ve Abdullah Öcalan Hakkında Sorular Uzatılıyor. Bu Sorulara Verilen Cevaplar İnfaz Uzatmanın Gerekçesi Yapılıyor
- Siyasi koğuşların 10 kişilik olduğu, ancak idarenin uygulamaları nedeniyle mahpusların koğuş düzeninin sürekli değiştirildiği, "iç sürgün" niteliğinde koğuş değişikliklerinin mahpuslar üzerinde baskı ve belirsizlik yarattığı aktarılmıştır.
- Mahpuslar, ailelerin hapishaneye yakın yerlere sevk talebinde bulunduğunu ancak bu taleplerin genel olarak reddedildiğini, bu nedenle aile bağlarının zayıflatıldığını ve ziyaretlerin fiilen zorlaştığını ifade etmiştir.
- Koğuşlarda televizyon yayınına erişimde de ciddi kısıtlamalar olduğu, TV'lerde muhafif kanalların bulunmadığı, bilgiye erişim ve haber alma hakkının bu yolla sınırlandığı belirtilmiştir.
- Spor faaliyeti haftada bir gün ile sınırlı olup, sosyal etkinliklerin kısıtlılığı mahpusların fiziksel ve psikolojik iyilik halini olumsuz etkilemektedir.
- Hapishane de en temel sorunlardan birinin ısınma olduğu belirtilmiştir. Mahpuslar, kaloriferlerin yanmadığını ve uzun süreli bir ısınma problemi yaşandığını aktarmıştır. Bu durumun özellikle kronik hastalığı olan, bağışıklığı zayıf veya düzenli tedaviye ihtiyaç duyan mahpuslar açısından riskleri artırdığı; soğuk koşulların hastalıkları tetiklediği ve sağlık sorunlarını ağırlaştırdığı vurgulanmıştır.

- Mahpuslar ayrıca kitap kotası uygulamasının bulunduğunu, kitap sayısına sınırlama getirildiğini ve bu durumun eğitim, kültürel gelişim ve zamanın nitelikli geçirilmesi açısından engelleyici olduğunu belirtmiştir.
- Ağız içi arama uygulamasının “eskisi gibi” yoğun yapılmadığı, son dönemde azaldığı söylenmekle birlikte, uygulamanın varlığını sürdürmesi nedeniyle kimi mahpusların sağlık hizmetine erişimde sorunlar yaşadığı da beyan edilmiştir.
- Mahpus beyanlarına göre sağlık hizmeti sunumu çoğu durumda “rutine uygun, bütünlüklü ve etkin” yürütülmemekte; tanı, tedavi, sevk ve takip süreçleri yetersiz kalmaktadır.
- Ağır hasta mahpusların, bağımsız bir değerlendirme için Adli Tıp/bağımsız sağlık kurullarına sevk taleplerinin reddedildiği belirtilmiştir.
- Hasan Demirtaş’ın Behçet hastası olduğu, Adli Tıp’a çıkma talebinin reddedildiği, tedavisinin “3 ayda bir” sürdüğü ancak bu sürecin yalnızca tahlil yapılmasıyla sınırlı kaldığı, somut ve detaylı bir tedavi planı oluşturulmadığı aktarılmıştır.
- Hasan Demirtaş’ın 15 günde bir bayılma atağı geçirdiği, atağın koğuş içinde yaşandığı ve mahpusun çoğu zaman koğuş arkadaşlarının masaj yapmasıyla kendine gelebildiği ifade edilmiştir.
- Hasan Demirtaş’ın diyet yemeği talebinin karşılanmadığı, bu konuda infaz hâkimliğine yaptığı başvurunun kabul edilmiş olmasına rağmen yemeklerin “hala eski şekilde” geldiği belirtilmiştir.
- Ömer Yaman’ın ağır hasta olduğu, hipertansiyon ve göz rahatsızlığı bulunduğu, gözlerinden birinin ameliyat olması gerektiği belirtilmiştir.
- Suat Oğuz’un ağır hasta olduğu, kronik hepatit B, akut gastrit, karaciğer kisti ve prostat rahatsızlıkları bulunduğu ifade edilmiştir.
- Şükrü Abdo Hiper Tansiyondur (Ağır Hasta). Cemal Özgüç ise Katarakt Ameliyatı Olması Gerekıyor. Gözünü Kaybetme Tehlikesi Var. (Ağır Hasta). Mehmet Tiryaki Kafasında Şarapnel Parçası Var. Mesut Buluç: Göz ve Mide (Ülser) Rahatsızlıklar var. Hamit Acu Kronik bir hastalığı yok. Boyun fıtığı var.
- İletişim hakları ve ayrımcı uygulamalar bakımından mahpuslar, adli mahpuslarla siyasi mahpuslar arasında açık bir farklılık olduğunu ifade etmiştir. Adli mahpusların telefon hakkı 50 dakika iken siyasi mahpuslara haftalık 10 dakika tanındığı belirtilmiştir.
- Adli mahpuslara görüntülü görüşme hakkı tanındığı halde siyasi mahpuslara bu hakkın verilmediği aktarılmıştır. Bu durumun, eşitlik ilkesini zedelediği ve siyasi mahpusların aile bağlarını koruma imkanını daha da daralttığı vurgulanmıştır.
- Tokat T Tip’inde 2025 yılı başından itibaren 11 infaz erteleme ve 2 infaz yakma olduğu belirtilmiştir. Şirin Kaya’nın infazının yakıldığı aktarılmıştır.
- Hamit Acu ağırlaştırılmış müebbet cezasında dolayı 1 yıldır hücrede kalmaktadır. Koğuşa geçme talepleri reddedilmektedir. Tek başına olduğu için etkinlik yapamıyor. Günde 1 saat tek havalandırılmaya çıkıyor. Tek olduğu için spor hakkı tanınmıyor. Sevk talepleri reddediliyor.

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi
Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği Urfa Temsilciliği

Kaldığı alan dar. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası aldığından İki haftada bir görüş hakkı tanınmamaktadır. Telefon dakikası da kısıtlıdır. Ayrıca ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası hükümlüsü olduğu için sadece 1. Dereceden yakınların görüşe gelmesine izin veriliyor. Kronik bir hastalığı yok. Boyun fıtığı var. Televizyon dergisi ve gazeteye erişimi sınırlı. Aynı zamanda kitap kotasında dolayı kitaplara da erişimi sınırlı. Görüntülü görüşme hakkı da tanınmamaktadır.

5. OSMANİYE 2 NO'LU T TİPİ HAPİSHANESİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

- Osmaniye 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'ne 11 Şubat 2025 tarihinde gerçekleştirilen ziyarette üç mahpusla görüşülmüştür.
- Osmaniye Hapishanesinde siyasi koğuştta 8 mahpus bulunmaktadır.
- Mahpus beyanlarına göre hapishane, Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi içerisinde yer almakta olup şehir merkezine ve yerleşim alanlarına uzak bir konumdadır. Bu durum özellikle aile görüşleri bakımından ciddi bir dezavantaj yaratmakta; ailelerin ulaşım masrafı ve mesafe nedeniyle ziyaretleri seyrekleşmektedir.
- Koğuştta bulunan mahpusların tamamına yakınının ailesinin il dışında olduğu belirtilmiş; örneğin İsa Aydoğan'ın ailesinin en son 8 ay önce ziyarete gelebildiği ifade edilmiştir. Bu durumun aile bağlarının korunmasını zorlaştırdığı aktarılmıştır.
- Barınma koşulları bakımından mahpuslar, yaklaşık 30 metrekarelik odalarda 8 kişinin birlikte kaldığını belirtmiştir. Bu alanın içinde yalnızca tek banyo ve tek lavabo bulunduğu, banyo ve lavabonun tek kapıdan erişildiği için biri kullanırken diğer mahpusların kullanamadığı ifade edilmiştir. Mahremiyetin fiilen ortadan kalktığı ve temel hijyen ihtiyacının bile sıraya bağlandığı aktarılmıştır.
- Havalandırma alanının üstünün tel örgü ile kapalı olduğu, açık hava sirkülasyonunun yetersiz olduğu belirtilmiştir.
- Spor faaliyetinin ayda yalnızca iki kez yapılabildiği, bunun dışında düzenli sosyal ve sportif etkinlik sağlanmadığı aktarılmıştır.
- Resim, kurs ve benzeri sosyal faaliyetlere çıkarılmadıkları, ancak bu faaliyetlere katılmadıkları gerekçesiyle infaz erteleme ve yakma uygulandığı belirtilmiştir.
- Koğuştlara baskın aramalar yapıldığı, aramalar sırasında elbiselerin dağıtıldığı, eşyaların zarar gördüğü ve kıyafetlerin kullanılamaz hale geldiği ifade edilmiştir.
- Ekmeklerin kalitesiz ve hamur şeklinde verildiği belirtilmiş, beslenme koşullarının yetersiz olduğu aktarılmıştır.
- Kitap kotası bulunduğu ve 5 kitaptan fazlasına izin verilmediği ifade edilmiştir.
- En az 4 mahpusun ağır veya kronik hasta olduğu belirtilmiştir.
- Mahpuslar, bazen revire çıkarılmadıklarını, ayda bir çıkarıldıklarını ve bunun da çoğu zaman spontane olduğunu; ısrar edilirse revire çıkarıldıklarını ifade etmiştir.

- Hastane sevk taleplerinin çoğunlukla kabul edilmediği, sevk edilse dahi gerekli tetkik ve tahlillerin yapılmadığı aktarılmıştır. Tedavilerin “klasik” ve yüzeysel biçimde yürütüldüğü, kronik ve ağır hastalıkların etkin biçimde takip edilmediği belirtilmiştir.
- Emin Çetintaş’ın kolesterol hastası olduğu, kronik sırt ağrıları bulunduğu ve kalpte ritim bozukluğu yaşadığı ifade edilmiştir. Hastane sevk talebinin karşılanmadığı, sevk edildiği durumda da tahlil ve tetkik yapılmadığı, ilaç verilmediği ve yalnızca “tahlillerin iyi çıktığının” söylendiği belirtilmiştir. Sağlık hizmetinin somut bir tanı ve tedavi planı içermediği aktarılmıştır.
- İsa Aydoğan’ın bel fıtığı bulunduğu, açlık grevinden dolayı karaciğerinde hasar oluştuğu, B12 vitamini üretilmediği, sürekli ağız içinde yaralar çıktığı ve kan tükürdüğü belirtilmiştir. Ayrıca göz rahatsızlığı bulunduğu ve ağır hasta olduğu ifade edilmiştir.
- Şerif Doğan’ın ağır hasta olduğu, aort damarlarında genişleme bulunduğu hem ayakta hem kalpte genişleme olduğu, ayaklarının şiştiği ve nörolojik rahatsızlıklarının bulunduğu ancak tam tanı konulmadığı belirtilmiştir.
- Cengiz Işık’ın Hepatit B hastası olduğu ve sürekli ilaç kullanmak zorunda olduğu ifade edilmiştir. Sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan gecikmelerin ve yetersizliğin, özellikle ağır hasta mahpuslar açısından hayati risk oluşturduğu aktarılmıştır.
- 2025 yılı başından itibaren en az 3 infaz yakma ve en az 2 infaz erteleme bulunduğu belirtilmiştir. Mehmet Kazıcı’nın infazının üç disiplin cezası gerekçesiyle yakıldığı ve toplam 13 yıl 4 ay 15 günlük cezasının tamamını yatmak zorunda bırakıldığı ifade edilmiştir. Mehmet İsa Aydoğan ve Veysi Baltaş’ın infazlarının yakıldığı belirtilmiştir. Mahpuslar, infaz yakma ve erteleme uygulamalarında “pişmanlık” dayatması bulunduğunu ifade etmiştir. Kurul görüşmelerinde “pişman mısınız?”, “PKK terör örgütü müdür?” sorularının yöneltildiği, bu sorulara istenilen biçimde yanıt verilmediğinde mahpusların dosyalarının açılarak “Batman’da ne işin vardı?”, “Eylemlere katıldın mı?” gibi sorgulamalar yapıldığı belirtilmiştir. Savcının “pişmanlığı kabul edinceye kadar seni burada tutacağım, 10 kez mahkeme edeceğim” şeklinde ifadeler kullandığı aktarılmıştır. Siyasi mahpuslara yönelik bu sorgulamaların infazın yakılması ya da ertelenmesi ile bağlantılı olduğu ifade edilmiştir.
- Adli mahpuslara haftalık 50 dakika telefon hakkı tanınırken siyasi mahpuslara haftalık yalnızca 10 dakika verildiği ifade edilmiştir. Adli mahpuslara görüntülü görüşme hakkı tanınmasına rağmen siyasi mahpuslara bu hakkın tanınmadığı belirtilmiştir. Bu durumun eşitlik ilkesine aykırı olduğu ifade edilmiştir.
- Ailelerin büyük çoğunluğunun il dışında olduğu, hapishanenin Organize Sanayi Bölgesi’nde yer almasının ulaşımı daha da zorlaştırdığı belirtilmiştir.

6. YAŞANAN HAK İHLALLERİ

Temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerde başta işkence yasağı, mahpusların tutulma koşulları, hapishane idarelerinin yetkilerinin sınırları, hapsedilenin hakları hakkında belli kural ve standartlar bulunmaktadır.

Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar (1955), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 2006/2 Sayılı Avrupa Hapishane Kuralları, AİHS ve ulusal mevzuatımız mahpusların tutulma koşullarının insan haklarına uygun şekilde gerçekleşmesi gerektiğini düzenlemektedir. Bu bağlamda mahpusların beyanlarına göre gerçekleştiği iddia edilen hak ihlaller şu şekildedir:

A. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI İHLALI

a) Sevk Sorunu:

Tarafımızca yapılan görüşmelerde, mahpuslar hastane sevkleriyle ilgili ciddi sorunlar yaşadıklarını, sevklerin geç yapıldığını, sevk sürecinde insan onuruyla bağdaşmayan muameleye maruz kaldıklarını, özellikle gidiş-gelişlerde onur kırıcı ve insanlık dışı arama uygulamalarıyla karşılaştıklarını beyan etmişlerdir. Osmaniye 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde mahpus beyanlarına göre hastane sevk talepleri çoğunlukla karşılanmamakta ya da geciktirilmektedir. Özellikle kalp rahatsızlığı, aort damar genişlemesi, Hepatit B ve karaciğer hasarı gibi ciddi sağlık sorunları bulunan mahpusların düzenli ve kapsamlı hastane sevklerinin yapılmadığı, sevk gerçekleşse dahi tetkik ve tahlillerin eksik bırakıldığı ifade edilmiştir. Hapishanenin Organize Sanayi Bölgesi'nde ve şehir merkezine uzak konumda bulunmasının da sevk süreçlerini zorlaştırdığı belirtilmiştir. Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde ağır hasta mahpusların Adli Tıp Kurumu'na veya tam teşekküllü hastanelere sevk taleplerinin reddedildiği aktarılmıştır. Kronik hastalığı bulunan mahpusların sevklerinin geciktiği, tedavi sürecinin yalnızca periyodik ve yüzeysel kontrollerle sınırlandırıldığı ifade edilmiştir. Özellikle ağır hastalığı bulunan mahpusların bağımsız sağlık değerlendirmesine erişemediği belirtilmiştir. Urfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde çok sayıda ağır ve kronik hasta mahpus bulunmasına rağmen hastane sevklerinin geç yapıldığı, sevk taleplerinin geciktirildiği ve düzenli tedavi sürecinin işletilmediği ifade edilmiştir. Kalp hastalığı, KOAH, böbrek kaybı ve psikiyatrik rahatsızlık gibi ciddi durumlara rağmen sevklerin zamanında yapılmaması sağlık hakkı bakımından ciddi risk oluşturmaktadır. Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde ise sağlık hizmetine erişimde güçlük yaşandığı, özellikle kronik hastalığı bulunan mahpusların sevk süreçlerinde sorunla karşılaştığı belirtilmiştir. Diş hekimi bulunmaması nedeniyle diş tedavisi için düzenli sevk yapılmadığı, ağız içi arama uygulamasının da sevk ve tedavi sürecini fiilen zorlaştırdığı ifade edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde, ziyaret edilen hapishanelerin tamamında hastane sevklerinin geciktirildiği veya sınırlandırıldığı, ağır hasta mahpusların bağımsız ve kapsamlı sağlık değerlendirmesine erişiminin engellendiği görülmektedir. Bu durum sağlık hakkı ve yaşam hakkı açısından ciddi bir ihlal niteliği taşımaktadır.

b) Koşu Aramaları Sorunu:

Mahpuslar tarafından koşu aramalarında yapılan aramalarda özenli davranılmadığı sık sık aynı aramalara maruz kaldıkları beyan edilmiştir. Mevcut durumda koşu arama hakkı, mahpusların girişlerde aranması ve mahpusların sayım yükümlülüğünün bulunması görevliler tarafından kötüye kullanılarak suiistimal edildiği iddia edilmektedir. Aramalar ve sayımlar işkence ve kötü muamele uygulamasına dönüştüğüne dair şikâyetler mevcuttur.

c) Eşyaların Tahrip Edilmesi Sorunu:

Hapishanelerde siyasi mahpusların bulunduğu koğuşlara düzenli ve sık biçimde yapılan aramalarda, mahpuslara ait kişisel eşyaların tahrip edildiği, keyfi biçimde el konulduğu ve herhangi bir tutanak tutulmadan işlemlerin gerçekleştirildiği yönünde ciddi şikayetler bulunmaktadır. Bu uygulama yalnızca mülkiyet hakkının değil, aynı zamanda özel yaşamın gizliliği, kişisel bütünlük ve onur hakkının da ihlaline yol açmaktadır.

d) Onur Kırıcı Arama Sorunu:

Ziyaret edilen Osmaniye 2 No'lu T Tipi, Tokat T Tipi, Urfa 2 No'lu T Tipi ve Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanelerinde mahpus beyanlarına göre arama uygulamaları sıklıkla onur kırıcı ve yıldırıcı nitelikte yürütülmektedir. Özellikle siyasi koğuşlarda aramaların daha sık yapıldığı, bazı hapishanelerde ayda 3-4 kez arama gerçekleştirildiği, aramalara kolluk kuvvetlerinin de katıldığı belirtilmiştir. Baskın şeklinde yapılan aramalarda koğuşların dağıtıldığı, kişisel eşyaların ve kıyafetlerin zarar gördüğü, eşyaların kullanılamaz hale geldiği ifade edilmiştir. Bazı mahpuslar ağız içi arama uygulamasının sürdüğünü ve bu uygulamanın sağlık hizmetine erişimi dahi zorlaştırdığını aktarmıştır. Arama sırasında hakaret ve tehdit içeren dil kullanıldığına dair beyanlar da bulunmaktadır. Bu uygulamaların güvenlik sınırlarını aşarak mahpuslar üzerinde baskı ve yıldırma aracı haline geldiği, insan onuruna saygı ilkesine ve kötü muamele yasağına aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir.

e) Tek Kişilik Hücre Sorunu:

Hamit Acu ve Ahmet Öztürk, ağırlaştırılmış müebbet cezası nedeniyle yaklaşık bir yıldır hücre cezasına tabi tutulmakta ve ciddi tecrit koşullarına maruz kaldığı belirtilmiştir. Ahmet Öztürk ve Hamit Acu'nun Kendi başına kaldığı hücrede sosyal, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak hiçbir imkan sunulmadığı belirtilmiştir. Günde yalnızca bir saat havalandırmaya çıkarılmakta ve bu süreyi de tek başına geçirdiği aktarılmıştır. Ahmet Öztürk ve Hamit Acu 'ya spor yapma hakkı dahi tanınmadığı belirtilmiştir. Mahpusun Kaldığı alanın son derece dar olması, yaşam alanını ciddi şekilde kısıtlamakta; insan onuruna aykırı bir muamele niteliği taşımaktadır.

f) Barınma Sorunu

Özellikle Urfa 2 No'lu Hapishanesi'nde 20 kişilik koğuşta 27 kişinin kalması ve 7 mahpusun yerde yatmak zorunda bırakılması; Osmaniye Hapishanesi'nde yaklaşık 30 metrekairelik alanda 8 kişinin barındırılması, kişi başına düşen yaşam alanının asgari insani standartların altında olduğunu göstermektedir. Tek banyo ve lavabonun bulunduğu koğuşlarda mahremiyetin ortadan kalkması, hijyen koşullarının yetersizliği ve havalandırma alanlarının tel örgü ile kapatılması fiziksel ve ruhsal bütünlük açısından risk yaratmaktadır. Isınma sorunu, sıcak su eksikliği ve yetersiz beslenme (kalitesiz ekmek, kötü yemek, sınırlı vejetaryen menü) temel yaşam koşullarının sağlanmadığını ortaya koymaktadır.

g) Sosyal Faaliyetlerden Yararlandırma Hakkının Engellenmesi Sorunu:

Mahpuslar, sosyal faaliyetlerden yararlandırılmadıklarını belirtmiştir. Mahpusların sağlık kapsamında en önemli ihtiyacı konusunda şikayetler mevcuttur. Sosyal faaliyet hakkı ve rehabilitasyon amacı, mahpus beyanlarında neredeyse tamamen ortadan kaldırılmış bir alan olarak görünmektedir. Osmaniye'de sporun ayda iki kezle sınırlı olması, Tokat'ta sporun haftada bir olması, Urfa'da sosyal faaliyetlere izin verilmemesi ve havalandırma sürelerinin kısıtlanması, mahpusların fiziksel-psikolojik iyilik halini destekleyecek imkânların yetersiz olduğunu göstermektedir. Osmaniye'de resim/kurs gibi faaliyetlere çıkarılmadıkları, buna rağmen "katılmama" gerekçe gösterilerek infaz yakma/erteleme uygulandığı beyanı; sosyal faaliyetin bir hak olmaktan çıkarılıp bir "cezalandırma mekanizmasına" dönüştürüldüğünü göstermektedir. Tokat'ta ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü Hamit Acu'nun sosyal ve kültürel faaliyetlere çıkarılamadığı, telefon ve ziyaret haklarının daha da sınırlandırıldığı; Siverek'te Ahmet Öztürk'ün benzer şekilde tekli hücrede tutulduğu ve sosyal-kültürel faaliyetlere çıkarılmadığı, umut hakkının tanınmadığı belirtilmiştir. Bu tür uygulamalar fiili tecrit koşullarının kalıcı hale geldiğini göstermektedir.

Spor faaliyetlerinin ayda iki kez ya da haftada bir günle sınırlandırıldığı, kurs, resim ve benzeri etkinliklere çıkarılmadıkları aktarılmıştır. Özellikle siyasi mahpusların sosyal faaliyetlere erişiminin fiilen engellendiği, buna rağmen faaliyetlere katılmadıkları gerekçesiyle infaz erteleme veya yakma uygulandığı ifade edilmiştir. Bu durum sosyal etkinlik hakkının ve infazın iyileştirme amacının ihlali niteliğindedir.

h) Havalandırma Sorunu

Havalandırma alanlarının üzerinin tel örgü ile kapatılması, havalandırmanın yeterli olmaması ve havalandırma saatlerinin kısıtlanması (geç açılıp erken kapatılması) açık havaya erişim hakkını daraltmakta; özellikle kronik hastalığı olan mahpuslar açısından sağlık risklerini büyötmektedir.

i) Isınma Problemi

Temel ihtiyaçlara erişim yönünden; ısınma, sıcak su ve beslenme gibi en temel alanlarda dahi ciddi yetersizlikler aktarılmıştır. Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde kaloriferlerin yanmadığı ve ısınma sorunu yaşandığı; Urfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde peteklerin çalışmadığı ve ısınma problemi olduğu; yine Urfa'da sıcak su bulunmadığı belirtilmiştir. Bu durum mahpuslarını sağlığını etkileyebilecek düzeydedir.

j) Beslenme Hakkı Sorunu

Beslenme hakkı bağlamında; Osmaniye'de ekmeklerin "kötü ve hamur" şekilde geldiği, Urfa'da yemeklerin kötü olduğu ve vejetaryen menünün son derece sınırlı tutulduğu belirtilmiştir. Tokat'ta diyet yemek talebinin karşılanmadığı; infaz hâkimliğine yapılan başvurunun kabul edilmesine rağmen yemeğin değişmediği aktarımı, idari kararların fiilen uygulanmadığını ve beslenme/sağlık uyumunun gözötilmediğini göstermektedir.

B. EŞİTLİK İLKESİNİN İHLALI

a) İdari Gözlem Kurul Sorunu:

Görüştiğimiz mahpuslar, birçok mahpusun infazının ertelendiği ve yakıldığını belirtmiştir. Kişinin sahip olduğu düşüncelerden dolayı ayrı bir muameleye kalması kabul edilemez. İdari Gözlem Kurulları tarafından kullanılan raporlarda sıklıkla; Mahpusun "pişmanlık göstermemesi", "Düşüncelerinden vazgeçmemesi" ya da "Tehlike oluşturabileceği yönündeki varsayımlar" gibi subjektif ve hukuk dışı değerlendirmelerle infazların yakıldığı belirtilmiştir. Ziyaret edilen Osmaniye 2 No'lu T Tipi, Tokat T Tipi, Urfa 2 No'lu T Tipi ve Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanelerinde İdari ve Gözlem Kurullarının işleyişine ilişkin ciddi sorunlar tespit edilmiştir. Mahpus beyanlarına göre özellikle infaz yakma ve infaz erteleme kararları bu kurullar aracılığıyla alınmakta; ancak değerlendirmelerin şeffaf, nesnel ve hukuki ölçütlere dayalı olmadığı ifade edilmektedir. Osmaniye'de kurul görüşmelerinde mahpuslara "pişman mısın?" ve "PKK terör örgütü müdür?" gibi siyasi içerikli sorular yöneltildiği; verilen yanıtların infaz yakma veya erteleme kararlarında belirleyici olduğu aktarılmıştır. Tokat ve Urfa 2 No'lu hapishanelerinde de çok sayıda infaz erteleme kararının kurul değerlendirmeleri sonucu verildiği belirtilmiştir. Siverek'te infazı iki kez uzatılan mahpus bulunduğu ifade edilmiştir.

Kurul kararlarının somut ve objektif kriterlerden ziyade mahpusların düşünce ve kanaatlerine dayalı biçimde şekillendiği yönündeki beyanlar, hukuki güvenlik ilkesini zedelemekte; kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile umut hakkı bakımından ciddi sorunlar doğurmaktadır. İdari Gözlem Kurullarının infaz sürecini keyfi biçimde belirleyen bir mekanizmaya dönüşmesi, tahliye süreçlerini belirsiz hale getirmektedir

b) Telefon Konuşma Hakkı Sorunu:

Siyasi mahpuslar görüntülü görüşme hakkından faydalanamamaktadır. Adli mahpuslar 30 dakika görüntülü görüşme yapabiliyorken siyasi mahpuslara bu hak tanınmamaktadır. Hatta adli mahpusların yakınları açık görüşe gitmediği takdirde görüntülü görüşme süresi 1 saate çıkabilmektedir fakat siyasi mahpuslar yakınları ile 1 saniye bile görüntülü görüşme yapamamaktadır. Ayrıca adli mahpuslar ile siyasi mahpusların telefon görüşme hakkı arasında da süre farkı bulunmaktadır.

c) Arama ve Yayın Yasakları Sorunu

Siyasi koğuşlarda aramaların daha sık yapılması, yayın yasaklarının özellikle siyasi mahpusları hedef alması (Yeni Yaşam, Evrensel, Birgün gibi gazetelerin verilmemesi; muhalif TV kanallarının engellenmesi) ifade ve haber alma özgürlüğünde ayrımcı muameleye maruz kaldığını göstermektedir.

d) Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası Alanlar Hakkındaki İnfaz Rejimi Sorunu

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların ayrı ve daha ağır bir infaz rejimine tabi tutulduğu aktarılmıştır. Tokat'ta Hamit Acu'nun, Siverek'te Ahmet Öztürk'ün tekli hücrede tutulduğu; sosyal ve kültürel faaliyetlere çıkarılmadığı, telefon ve ziyaret haklarının diğer mahpuslara göre daha sınırlı uygulandığı belirtilmiştir. Bu uygulamalar, ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerine yönelik farklılaştırılmış rejimin insan onuruna uygunluk ve umut hakkı bağlamında ayrımcı uygulama teşkil ettiği açıktır.

C. KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKININ İHLALI

Ziyaret edilen hapishanelerde kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı özellikle infaz yakma ve infaz erteleme uygulamaları üzerinden ihlal edilmektedir. Mahpus beyanlarına göre 2025 yılından bugüne Osmaniye 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde en az 3 infaz yakma ve en az 2 infaz erteleme; Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde en az 2 infaz yakma ve en az 11 infaz erteleme; Urfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde en az 2 infaz yakma ve en az 7 infaz erteleme, Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde ise en az 5 infaz erteleme kararı bulunduğu belirtilmiştir.

Osmaniye'de infazı yakılan mahpuslar arasında Mehmet Kazıcı, Mehmet İsa Aydoğan ve Veysi Baltaş yer almaktadır. Mehmet Kazıcı'nın üç disiplin cezası gerekçesiyle infazının yakıldığı ve toplam 13 yıl 4 ay 15 günlük cezasının tamamını yatmak zorunda bırakıldığı ifade edilmiştir. Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde Şirin Kaya'nın infazının yakıldığı aktarılmıştır.

Urfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde infazı uzatılan mahpuslar arasında Hakkı Polat'ın infazının iki kez 6 ay olmak üzere uzatıldığı; Mehmet Yazar'ın infazının iki kez 3 ay olmak üzere uzatıldığı belirtilmiştir.

Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde Ahmet Tünel'in infazının 3 defa uzatıldığı ifade edilmiştir.

Mahpus beyanlarına göre infaz erteleme kararları kurul değerlendirmeleri ve disiplin uygulamaları gerekçe gösterilerek alınmakta, bu süreçlerin şeffaf ve objektif kriterlere dayanmadığı ifade edilmektedir. İnfazın tekrarlı şekilde uzatılması, hukuki öngörülebilirlik ve güvenlik ilkesini zedelemekte; mahpus üzerinde sürekli bir belirsizlik ve baskı hali yaratmaktadır. Bu durum, özgürlüğün yalnızca mahkeme kararıyla belirlenen süreyle sınırlı kalmayıp idari değerlendirmelerle fiilen uzatılması anlamına gelmekte ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı bağlamında ciddi bir hak ihlali sorunu oluşturmaktadır.

Mahpus beyanlarına göre infaz yakma ve uzatma kararlarının önemli bir kısmı disiplin cezaları veya kurul değerlendirmeleri gerekçe gösterilerek alınmakta; kurul görüşmelerinde siyasi içerikli sorular yöneltmekte ve “pişmanlık” dayatması yapılmaktadır. İstenilen yanıtların verilmemesi halinde infazın yakıldığı ya da ertelendiği belirtilmiştir. Bu uygulamalar, tahliye tarihlerini belirsizleştirmekte ve özgürlükten yoksun bırakılma süresini fiilen uzatarak kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı bakımından ciddi ihlal riski doğurmaktadır.

İnfaz erteleme ve yakılmanın ortak noktası, infazı ertelenen ya da yakılan tüm mahpusların siyasi kimlik taşıyor olması ve haklarında verilen kararların ideolojik, keyfi ve ayrımcı nitelikler taşımasıdır. Hem kişi özgürlüğü güvenliği hakkı hem de umut hakkı ihlaller içeren uygulamalarla hükümlülerin hakların elinden almaktadır. Anayasaya göre özgürlük kural; tutulma ise istisnai durumdadır. Hapishane idareleri mutlak görevleri, hükümlüleri dış dünyaya kazandırmaktadır. Onun harici her türlü eylem anayasa ve AİHM içtihatlarına aykırı olacaktır.

D. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKININ İHLALI

Mahpusların, Kitap Kotası TV kanallarıyla ilgili sorun çıkarılması, İdari Gözlem Kurulundaki cezalar nedeniyle infazların ertelenmesi ve Ağız içi aramanın kabul edilmemesinden dolayı disiplin cezası verilmesi ifade ve haber alma özgürlüğünün ihlalidir. Mahpusların beyanlarına göre TV, kitap gibi yayınlardan sınırlı sayıda verilmektedir. Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin yayınlardan yararlanmasına ilişkin esaslar 5275 sayılı Kanun’un ilgili hükümleri de gözetilerek Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal verilmiştir.¹

İdari gözlem kurulundaki cezalar nedeniyle infazların ertelenmesi görüş sahibi olma hakkı kapsamında ifade özgürlüğüne bir müdahaledir. Bir ifadenin hedef aldığı kişinin kimliği ve ifadenin amacı bu ifadeye karşı ifadenin yöneldiği kişi dikkate alınmayarak infazlar ertelenmektedir. İfadeler nedeniyle infazın ertelenmesi kişinin kendi görüşlerini ifade etme iradesi üzerinde caydırıcı bir etki doğuracaktır. Bu tür infaz ertelenmelerin mahpus üzerinde olduğu gibi inandığı değerler üzerinde açıklamaları konusunda yorumda bulunmak isteyen diğer bütün mahpuslar üzerinde de kendi kendini sansürleme ortamı oluşturacaktır.

İnfaz ertelemelerinin kayda değer bir süre boyunca devam etmesi ve kronik hale gelmesi, her ne olursa olsun, amaçlanan meşru hedefle orantılı olmadığı ve dolayısıyla söz konusu tedbirin demokratik bir toplumda gerekli olmadığından ifade özgürlüğünün ihlalini oluşturacaktır.

Haber alma ve yayınlara erişim hakkı yönünden; muhalif kanalların ve gazetelerin sistematik biçimde engellendiği aktarılmıştır. Tokat ve Urfa’da televizyonlarda muhalif kanal olmadığı; Urfa’da dergilerin verilmediği ve özellikle Yeni Yaşam gazetesinin verilmediği; Siverek’te Yeni Yaşam, Evrensel ve Birgün gazetelerinin verilmediği ve muhalif TV kanallarına izin verilmediği belirtilmiştir. Yayınlara erişimin bu şekilde sınırlandırılması, ifade özgürlüğü ile bilgiye erişim hakkının ihlalidir ve mahpusların düşünsel faaliyetlerini, eğitim-kültür imkânlarını, toplumsal gelişmeleri takip etme haklarını doğrudan ortadan kaldırmaktadır. Buna paralel olarak kitap kotası uygulamalarının yaygın olduğu ve mahpusların okuma/öğrenme hakkının daraltıldığı görülmektedir.

¹ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2021/3525>

E. DÜŞÜNCE VE KANAAT HÜRRİYETİ HAKKININ İHLALI

Mahpuslar tarafından idari gözlem kurullarından içsel alanın dışa vurulmaya zorlandığı ve pişmanlık dayatılması olduğu aktarılmıştır. İlgili düzenlemelere rağmen, Hapishanedeki uygulamaya bakıldığında, içsel özgürlük alanında sistematik hak ihlallerinin bulunduğu görülmektedir. İdari Gözlem Kurulunda mahpuslara sorulan siyasi sorular düşünce ve kanaatlerini açıklamaya yönelik sorulardır. Bu tür sorular mahpuslar üzerinde kaçınılmaz olarak belli bir çağrışım yaptığı ve ilgili kimseleri, diğer mahpuslardan farklılaştırmaktadır. Bu durum hem mahpuslara ayrıştırıcı davranıldığını hem de ikilemler arasında bırakmaktadır.

İnfazı ertelenen veya infazı yakılan kişilere yönelik olarak İdari Gözlem Kurulu tarafından tahliye öncesi “örgüt, ideoloji, lider figürü” gibi konularda sorular yöneltildiği, bu sorulara verilen yanıtların “pişmanlık göstermediği” gerekçesiyle infaz erteleme veya yakma kararlarına dayanak yapıldığı, dolayısıyla bu mahpusların ifade ve düşünce özgürlüklerini kullanmadıkları sürece tahliye edilmelerinin engellendiği, infaz sisteminin siyasi kanaat açıklamaya zorlayan bir araca dönüştüğü ve bu uygulamanın sistematik hale geldiği tespit edilmiştir.

F. ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ VE KORUNMASI HAKKI İHLALI

Ziyaret edilen hapishanelerde mahpus beyanlarına göre özel hayatın gizliliği ve korunması hakkı hem fiziki koşullar hem de aile yaşamına yönelik kısıtlamalar üzerinden ihlal edilmektedir. Aşırı kalabalık koğu düzeni (örneğin 20 kişilik koğuştaki 27 kişi; 30 metre karelik odadaki 8 kişi) mahpusların kişisel alanını ortadan kaldırmakta, özel yaşam alanını fiilen yok etmektedir. Tek banyo ve tek lavabonun bulunduğu koğuşlarda mahremiyet sağlanamamakta; temel hijyen ihtiyacı dahi ortak ve sınırlı bir alanda giderilmektedir. Sık ve baskın biçimde yapılan aramalar sırasında kişisel eşyaların dağıtılması ve zarar görmesi de özel alanın korunmadığını göstermektedir. Ağız içi arama uygulamasının bazı hapishanelerde devam etmesi, mahremiyetin ve beden dokunulmazlığının korunması açısından ayrıca sorun oluşturmaktadır.

Aile hayatına ilişkin müdahaleler özel hayatın korunması hakkı bakımından en belirgin ihlal alanlarından biridir. Osmaniye 2 No’lu T Tipi Kapalı Hapishanesi’nde koğuştaki bulunan mahpusların tamamına yakınının ailesinin il dışında olduğu belirtilmiştir. İsa Aydoğan’ın ailesinin en son 8 ay önce ziyarete gelebildiği ifade edilmiştir. Hapishanenin Organize Sanayi Bölgesi’nde ve şehir merkezine uzak konumda olması da ulaşımı zorlaştırmaktadır.

Urfa 2 No’lu T Tipi Kapalı Hapishanesi’nde en az 6 mahpusun ailesinin il dışında olduğu belirtilmiştir. İsim olarak Binali Doğan, Halil Bozan, Fırat Yapıcı, Zeynel Karakaş ve Botan Alper’in ailelerinin il dışında bulunduğu aktarılmıştır.

Siverek 2 No’lu T Tipi Kapalı Hapishanesi’nde en az 3 mahpusun ailesinin il dışında olduğu belirtilmiştir. Ahmet Öztürk’ün ailesinin il dışında olduğu, ayrıca Muhammet El Cadu, Ahmet Çiftçi ve İbrahim Arslan’ın ailelerinin de il dışında bulunduğu ifade edilmiştir.

Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi’nde mahpusların tamamının ailesi il dışındadır. mahpusların ailelerine yakın yerlere sevk taleplerinin reddedildiği belirtilmiş; bu durumun aile bağlarını zayıflattığı aktarılmıştır.

Adli mahpuslara 45–50 dakika telefon hakkı tanınırken siyasi mahpuslara haftalık yalnızca 10 dakika telefon hakkı verilmesi ve görüntülü görüşme hakkının siyasi mahpuslara tanınmaması, ailesi şehir dışında olan mahpuslar açısından mağduriyeti daha da artırmaktadır.

Ayrıca cenaze ve taziye taleplerinin karşılanmaması (örneğin Urfa 2 No'lu Hapishanesi'nde Avşin Esmâ Başkale'nin babasının cenazesine götürülmemesi) aile hayatına saygı hakkının ağır ihlali niteliğindedir.

Tüm bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, en az 30'dan fazla mahpusun ailesinin şehir dışında olduğu açıkça belirtilmiş; uzaklık, sevk taleplerinin reddi ve iletişim kısıtlamaları nedeniyle aile hayatına saygı hakkının fiilen zedelendiği anlaşılmaktadır. Bu durum özel hayatın gizliliği ve korunması hakkı bağlamında ciddi ve süreklilik gösteren bir ihlal oluşturmaktadır.

Mahpusların maddi yetersizlikler ve uzaklık nedeniyle aylarca görüş yapamaması, aile bağlarının korunmasını imkânsız hale getirmekte; buna ek olarak siyasi mahpuslara tanınmayan görüntülü görüşme hakkı, telefon görüşme süresindeki ayrımcılık ve bayram gibi özel günlerde adli mahpuslara tanınan ek görüş haklarının siyasilere uygulanmaması, mahpusların aileleriyle haberleşme özgürlüğünü açıkça ihlal etmektedir. Ayrıca, Hapishane de muhalif yayınlara erişimin yasaklanması, yalnızca idarenin uygun gördüğü TV kanallarına izin verilmesi, kitap sayısının 5 ile sınırlandırılması gibi uygulamalar, mahpusların bireysel gelişim ve düşünsel özgürlük alanlarını sınırlandırmakta, özel hayatın entelektüel ve duygusal yönüne müdahale anlamı taşımaktadır.

Özellikle ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü mahpusların tecrit koşullarında tutulmaları, sosyal ilişkilerden tamamen yoksun bırakılmaları ve yalnızca birinci derece yakınlarıyla sınırlı görüş hakkı tanınması, onların hem aile yaşamına hem özel yaşam alanına ciddi biçimde zarar vermektedir. Tüm bu uygulamalar bir arada değerlendirildiğinde, özel hayata ve aile yaşamına saygı hakkının, Hapishane idaresi eliyle sistematik olarak ihlal edildiği; mahpusların sadece özgürlüklerinden değil, insan onurunun temelini oluşturan özel yaşam, düşünsel bütünlük ve aile bağlarından da yoksun bırakıldıkları açıkça görülmektedir.

Görüştiğimiz mahpuslar hem kendilerinin hem de koğuşunda bulunan herkesin sürgün edildiği bilgisini vermiştir. Mahpusların tamamının aileleri il dışındadır. Uzak mesafeden dolayı ziyaretler çok seyrek gerçekleşmektedir. Sevk talepleri ısrarla reddedilmektedir. Bu, aile hayatına saygı hakkını ve insan onurunu zedelemektedir. Hükümlü ile ailesi arasındaki uzak coğrafi mesafenin, aile ziyaretlerinin azalmasına ve dolayısıyla aile bağlarının bozulmasına neden olacağı da açıktır.

G. SAĞLIK HAKKI İHLALI

Şubat 2025 tarihinde ziyaret edilen Osmaniye 2 No'lu T Tipi, Tokat T Tipi, Urfa 2 No'lu T Tipi ve Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanelerinde mahpus beyanlarına göre sağlık hakkı bakımından ciddi ve sistematik ihlaller tespit edilmiştir. Aktarımlara göre yalnızca ismi belirtilen mahpuslar üzerinden değerlendirildiğinde en az 25 mahpusun ağır veya kronik hastalığı bulunmaktadır.

Osmaniye 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde en az 4 ağır/kronik hasta mahpus bulunduğu belirtilmiştir. Emin Çetintaş (kolesterol, kalp ritim bozukluğu, kronik sırt ağrıları), İsa Aydoğan (bel fıtığı, açlık grevi sonrası karaciğer hasarı, B12 üretim bozukluğu, ağız yaraları ve kan tükürme, göz rahatsızlığı), Şerif Doğan (aort damar genişlemesi, nörolojik rahatsızlıklar) ve Cengiz Işık (Hepatit B) düzenli ve kapsamlı sağlık hizmetine erişememektedir. Revir çıkışların düzensiz olduğu, hastane sevk taleplerinin karşılanmadığı veya yüzeysel tetkiklerle geçiştirildiği ifade edilmiştir.

Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde en az 6 hasta mahpus bulunduğu belirtilmiştir. Hasan Demirtaş (Behçet hastalığı, 15 günde bir bayılma atağı), Ömer Yaman (hipertansiyon, ameliyat gerektiren göz sorunu), Suat Oğuz (kronik hepatit B, akut gastrit, karaciğer kisti, prostat), ayrıca Cemal Özgüç, Şükrü Abdo ve Mehmet Tiryaki'nin çeşitli sağlık sorunları bulunmaktadır. Adli Tıp sevk taleplerinin reddedildiği, diyet yemek talebinin karşılanmadığı ve tedavilerin yüzeysel yürütüldüğü aktarılmıştır.

Urfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde sağlık hakkı ihlali ağır boyuttur. Aktarımlara göre en az 15 mahpus ağır veya kronik hastadır. Ağır hasta olarak belirtilenler: Abdulkadir Kaya (aort damar genişlemesi, kalp kapakçığı değişimi, hipertansiyon), Ömer Gül (by-pass, hipertansiyon), Serhat Polatsoy (KOA, alerjik astım, hipertansiyon), Şervan Muhammed (guatr, mide ve ayak rahatsızlıkları), Fatih Elçek (ağır psikolojik rahatsızlık), Şehriban Mimkara (boğazda kitle, ameliyat sonrası tedavi süreci). Ayrıca kronik hastalığı bulunan İbrahim Parıldar (astım, hipertansiyon), Hakkı Polat (mide rahatsızlığı, ayağında platin), Celal Yıldırım (belinde 6 platin, astım, mide sorunları), Derviş İnan (astım), Fırat Yapıcı (astım), Halil İbrahim Bozan (böbrek sorunu), Mehmet Yazar (tek böbrek), Zeynel Karakaş, Binali Doğan ve Botan Alper'in sağlık sorunları bulunduğu belirtilmiştir. Sevklerin geciktiği, düzenli tedavi sürecinin işletilmediği ve ağır hasta mahpusların hapishanede tutulmaya devam edildiği ifade edilmiştir.

Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde en az 3 kronik hasta mahpus bulunduğu belirtilmiştir. Ahmet Öztürk (hemoroit, alerjik astım, diş hastalıkları), Ahmet Tünel (kronik tansiyon) ve diğer bazı mahpusların sağlık sorunları bulunmaktadır. Hapishanede diş hekimi bulunmadığı, diş tedavisinin yapılamadığı ve sağlık hizmetine erişimin sınırlı olduğu aktarılmıştır.

Siverek Hapishanesinde ağız içi arama dayatıldığı aktarılmıştır. Sağlık hizmetine erişim hakkı, herhangi bir onur kırıcı veya insan haysiyetini zedeleyici uygulamanın kabulüne bağlanamaz. Ağız içi arama uygulamasının, hastaneye sevk gibi temel bir sağlık hakkının ön koşulu haline getirilmesi, mahpusların tedaviye erişimini fiilen engelleyen ve caydırıcı bir uygulamadır. Bu uygulamaya itiraz eden mahpuslara disiplin cezası ve görüş yasağı verilmesi ise hem sağlık hakkı hem de kişi güvenliği ve aile hayatına saygı hakkı bakımından ek bir hak ihlali doğurmaktadır. Ayrıca sağlık hizmetine erişim talebinin disiplin yaptırımıyla karşılanması, idarenin güvenlik uygulamalarını ölçülülük ilkesine aykırı biçimde genişlettiğini göstermektedir. İnsan onurunu zedeleyici nitelikte olduğu ileri sürülen bir aramayı reddetmenin cezalandırılması, kötü muamele yasağı ve eşitlik ilkesi bağlamında da değerlendirilmesi gereken ciddi bir sorundur. Bu haliyle uygulama, sağlık hakkının kullanımını baskı altına alan ve hak arama özgürlüğünü zedeleyen bir niteliğe sahiptir.

Tüm hapishaneler birlikte değerlendirildiğinde, yalnızca isimleri belirtilenler üzerinden en az 28 mahpusun ağır veya kronik hastalığı bulunduğu görülmektedir. Revir çıkışlarının düzensiz olması, hastane sevklerinin geciktirilmesi veya reddedilmesi, tetkik ve tahlillerin yapılmaması, diyet ve ilaç ihtiyaçlarının karşılanmaması, ağır hasta mahpusların tahliye edilmemesi sağlık hakkının sistematik biçimde ihlal edildiğini göstermektedir. Özellikle kalp, damar, böbrek, solunum ve psikiyatrik rahatsızlıkları bulunan mahpuslar açısından mevcut koşullar yaşam hakkı bakımından da ciddi risk oluşturmaktadır.

Başvurucuların çoğunluğu Hastaneye sevkler konusunda sorun olduğu beyan edilmiştir. Mahpuslar tarafından sevk esnasında ağız içi arama dayatıldığından; sevkler çıkmadıklarını belirtmiştir.

Mahpuslar tedavilerinin rutine uygun ilerlemediğini beyan etmişlerdir. Mahpus beyanlarıyla beraber ortaya çıkan veriler hapishanede sağlık sorunlarının derinleştiğine göstergeci. Ağır hasta mahpusların, Hapishane koşullarında uygun tedaviye erişemedikleri, düzenli muayene, tetkik ve rehabilitasyon olanaklarının sağlanmadığı, ağız içi arama gibi keyfi uygulamalarla sağlık hizmetine erişimlerinin engellendiği gözlemlenmiştir.

Ziyaret edilen hapishanelerde yalnızca isimleri belirtilenler üzerinden dahi en az 28 mahpusun kronik veya ağır hastalığı bulunduğu, bunlardan en az 12'sinin hayati risk taşıyan ağır hastalıklarla yaşamını sürdürmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Kalp ve damar hastalıkları, aort genişlemesi, by-pass sonrası durumlar, KOAH ve astım, böbrek kaybı, hepatit B, karaciğer hasarı ve ağır psikiyatrik rahatsızlıklar gibi ciddi sağlık sorunlarına rağmen hastane sevklerinin geciktirilmesi, tetkik ve tedavilerin yetersiz

yürütülmesi, diyet ve ilaç ihtiyaçlarının tam karşılanmaması sağlık hakkının sistematik biçimde ihlal edildiğini göstermektedir.

Özellikle ağır hasta mahpusların infazlarının ertelenmemesi ve hapisane koşullarında tutulmaya devam edilmesi, sağlık hakkının ötesinde yaşam hakkı bakımından da ciddi risk oluşturmaktadır. Mevcut tablo, hapisanelerde sağlık hizmetlerinin düzenli, erişilebilir ve insan onuruna uygun şekilde sunulmadığını; sevk ve tedavi süreçlerinin idari uygulamalarla sınırlandırıldığını ortaya koymaktadır.

Osmaniye Hapishanesinin Organize Sanayi Bölgesi içerisinde yer alması, sağlık hakkı bakımından yapısal bir risk oluşturmaktadır. Sanayi tesislerinin yoğun olduğu bölgelerde hava kalitesinin düşmesi, toz, duman, kimyasal partiküller ve endüstriyel emisyonlara maruziyet ihtimalini artırmaktadır. Bu durum özellikle astım, KOAH, alerjik solunum yolu hastalıkları ve kalp-damar rahatsızlıkları bulunan mahpuslar açısından ciddi sağlık riskleri doğurmaktadır. Açık havaya erişimin sınırlı olduğu ve havalandırma alanlarının da kısıtlı olduğu koşullarda, kirli hava maruziyeti daha da ağır sonuçlar yaratabilmektedir.

Ziyaret edilen Osmaniye 2 No'lu T Tipi, Tokat T Tipi, Urfa 2 No'lu T Tipi ve Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanelerinde sağlık hakkının yapısal ve sistematik biçimde ihlal edildiği görülmektedir. Mahpus beyanlarına göre yalnızca isimleri belirtilenler üzerinden dahi en az 28 mahpusun kronik veya ağır hastalığı bulunmaktadır ve bunlardan en az 12'si hayati risk taşıyan ağır sağlık sorunlarıyla yaşamını sürdürmektedir. Kalp ve damar hastalıkları (aort genişlemesi, by-pass, kalp kapakçığı değişimi, ritim bozukluğu), solunum yolu hastalıkları (KOAH, astım), kronik hepatit B, karaciğer hasarı, böbrek kaybı, nörolojik rahatsızlıklar ve ağır psikiyatrik hastalıklar gibi ciddi durumlara rağmen hastane sevklerinin geciktirildiği veya reddedildiği, sevk gerçekleşse dahi gerekli tetkik ve tedavilerin yapılmadığı aktarılmıştır. Revir hizmetlerinin düzensiz olduğu, diyet ve ilaç ihtiyaçlarının tam karşılanmadığı, ağır hasta mahpusların infazlarının ertelenmediği belirtilmiştir. Aşırı kalabalık koğuşlar, yetersiz havalandırma, ısınma ve sıcak su sorunları, kalitesiz beslenme ve bazı hapishanelerin Organize Sanayi Bölgesi gibi çevresel risk barındıran alanlarda konumlanması sağlık risklerini artırmaktadır. Ayrıca sağlık hizmetine erişimde güvenlik uygulamalarının (örneğin ağız içi arama) caydırıcı etkisi olduğu ifade edilmiştir. Tüm bu unsurlar birlikte değerlendirildiğinde, sağlık hizmetlerinin erişilebilir, sürekli ve insan onuruna uygun şekilde sunulmadığı; ağır hasta mahpuslar açısından yaşam hakkını da tehdit eden ciddi bir ihlal tablosu bulunduğu anlaşılmaktadır.

H. UMUT HAKKI İHLALI

AİHM, bir kimsenin mahkûm olduğu hapis cezasının infazını bir gün serbest kalma ümidi olmaksızın geçirmesini AİHS madde 3 bağlamında kötü muamele olarak kabul etmekte, umut hakkını insan onuruna saygının bir gereği olarak görmektedir. Son yıllarda verdiği kararlarında ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının kötü muamele teşkil etmemesi için, söz konusu cezanın gözden geçirilme olanağının bulunmasının yanı sıra cezanın infazına ara verilmesi, infazın geri bırakılması veya koşullu salıverilmesi af veya cezada indirim yapılmasına olanağının bulunmasını da şart koşmuştur.

Ziyaret edilen hapishanelerde ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleri ile infazı yakılan veya uzatılan mahpuslar bakımından umut hakkının fiilen ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü Hamit Acu'nun, Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde ise ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü Ahmet Öztürk'ün tekli hücrede tutulduğu, sosyal ve kültürel faaliyetlerden yararlandırılmadığı, iletişim haklarının ciddi biçimde sınırlandırıldığı belirtilmiştir. Bu durum, cezanın yalnızca kapatma değil aynı zamanda iyileştirme ve topluma yeniden kazandırma amacını taşıması gerektiği yönündeki ilkeyle bağdaşmamaktadır.

Bunun yanında infazı yakılan ve uzatılan mahpuslar bakımından da tahliye umudunun zayıflatıldığı anlaşılmaktadır. Osmaniye 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde Mehmet Kazıcı, Mehmet İsa

Aydoğan ve Veysi Baltaş' ın infazlarının yakıldığı Emin Çetintaş' ın infazının 6 ay uzatıldığı; Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde Şirin Kaya'nın infazının yakıldığı belirtilmiştir. Urfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde Hakkı Polat'ın infazının iki kez 6 ay, Mehmet Yazar'ın infazının iki kez 3 ay uzatıldığı; Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde ise Ahmet Tünel'in infazının iki kez uzatıldığı aktarılmıştır. Ayrıca 2025 yılından bugüne Osmaniye'de en az 3 infaz yakma ve en az 2 infaz erteleme, Tokat'ta en az 2 infaz yakma ve en az 11 infaz erteleme, Urfa'da en az 2 infaz yakma ve en az 7 infaz erteleme, Siverek'te en az 5 infaz erteleme kararı bulunduğu belirtilmiştir.

Buna ek olarak infaz yakma ve infaz erteleme uygulamalarının yaygınlığı, tahliye tarihlerinin belirsiz hale gelmesi ve “pişmanlık” değerlendirmeleri üzerinden özgürlüğün fiilen uzatılması, mahpuslar açısından öngörülebilir bir tahliye perspektifini ortadan kaldırmaktadır. Özellikle birden fazla kez infazı uzatılan mahpuslar bakımından özgürlüğe kavuşma ihtimali idari değerlendirmelere bağlı hale gelmekte ve hukuki güvenlik ilkesi zedelenmektedir.

Sosyal faaliyetlerin engellenmesi, iletişim haklarının sınırlandırılması, ağır tecrit koşulları ve infaz sürelerinin belirsizleştirilmesi birlikte değerlendirildiğinde, mahpusların geleceğe dair somut bir beklenti geliştirme ve yeniden topluma kazandırılma ihtimallerinin zayıflatıldığı görülmektedir. Bu durum umut hakkının hem maddi hem de manevi boyutuyla ihlal edildiğine işaret etmektedir.

İnfazın disiplin cezaları veya “pişmanlık” değerlendirmeleri gerekçe gösterilerek yakılması ya da uzatılması, mahpusların özgürlüğe kavuşma ihtimalini belirsiz ve idari takdire bağlı hale getirmektedir. Tahliye tarihinin öngörülebilir olmaktan çıkması, mahpusun geleceğe dair somut bir beklenti geliştirmesini engellemekte ve umut hakkını zedelemektedir. Sosyal faaliyetlerden yararlandırmama, tecrit benzeri uygulamalar ve infaz süresinin tekrar tekrar uzatılması birlikte değerlendirildiğinde, cezanın rehabilitasyon amacından uzaklaştığı ve mahpusların yeniden topluma kazandırılma perspektifinin zayıflatıldığı görülmektedir. Bu durum umut hakkı bakımından ciddi bir ihlal sorunu oluşturmaktadır.

İnfazın yakılması, ceza süresini fiilen uzatarak, hukuken öngörülebilir bir tahliye tarihini ortadan kaldırmakta ve mahpuslar açısından belirsizlik, umutsuzluk ve keyfilik yaratmaktadır. Bu uygulama, Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, AİHS m.3'te yer alan insanlık dışı muamele yasağı ve AİHM'in umut hakkına ilişkin içtihadı ile bağdaşmamaktadır. Mahpusun infaz süresini tamamlamasına rağmen, idari takdirle serbest bırakılmaması, cezayı fiilen ağırlaştırmakta ve hukuki güvenliği zedelemektedir. infaz yakma işlemlerinin gerekçesiz, denetime kapalı ve öngörülemez biçimde uygulanması, infaz hukukunun temel ilkelerine aykırı olduğu kadar, bir cezalandırma değil, cezayı keyfi şekilde uzatma aracına dönüşmüştür

Şartlı tahliyenin özü, cezanın belirli bir kısmını çektikten sonra, mahkûmun topluma yeniden entegrasyon olasılığını ortaya çıkarmasıdır. Gelineen noktada şartlı tahliye hakkı cezalandırma aracına dönüştürülmüştür. İnfaz yakılması verilen ceza, özgürlüğünden mahrum kalan tutsağın umut hakkı elinden alarak işkence ve kötü muamele boyutuna erişmektedir.

İ. KANUNİLİK İLKESİNİN İHLALI

Kanunilik ilkesi gereği Kanunlar belirli ve net olmalıdır. Kanunilik ilkesi uyarınca kamu makamlarına verilen takdir marjı sınırlı olmalıdır. İdare ve gözlem kurullarının vermiş olduğu iyi hal kararları bu yönüyle ciddi sorunlar ihtiva etmektedir. Burada sorun örgütlü suçtan ya da terör suçundan ceza alan hükümlünün 5275 sayılı CGTİHK 105/A maddesi uyarınca denetimli serbestlikten faydalanabilmesi için yönetmelikte ön şart olarak aranan mensup olduğu örgütten ayrılma durumundan ileri gelmektedir.²

5275 sayılı Kanunun 89. Maddesinde yapılan değişiklik açıkça hükümlülerin aleyhine düzenlemeler içerdiğinden, maddenin değiştirildiği 14/04/2020 tarihinden önce işlenen suçlar bakımından bu değişiklik uygulanamaz ve eski hüküm geçerliliğini aynen korur. Ancak açık kanun maddelerine rağmen söz konusu yönetmeliğin uygulanması ile TCK'nın 7. Maddesinde düzenlenen kanunların zaman bakımından uygulanması ilkesi, Anayasanın 38. Maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile AİHS'in 7. Maddesinde düzenlenen cezaların yasallığı (suçta ve cezada kanunilik) ilkesi ihlal edilmektedir. Yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 7'nci maddesi hükümlerine göre suçun veya yaptırımın yasada açık bir şekilde düzenlenmesi aranmakta ve yasallık ilkesine vurgu yapılmaktadır. Söz konusu düzenleme belirlilik içermediğinden ihlallere neden olmaktadır.

İyi hal kararı mahpusun durumu bakımından oldukça önemlidir. Çünkü bu durum, örgütlü suçtan ya da terör suçundan mahkûm olan hükümlünün, 5275 sayılı CGTİHK 105/A maddesi uyarınca denetimli serbestlikten faydalanabilmesi için ön şart olarak arandığından tutsağın olduğundan daha erken hapisnandan çıkabilmesi ve daha erken özgürlüğüne kavuşması anlamına gelmektedir.

Yine yönetmelik gereği idare ve gözlem kurulları tarafından iyi hal kararlarının, mevzuatta hangi olgulara ve kriterlere göre bir değerlendirme yapılacağına dar bir düzenleme getirilmediğinden bu kararların tamamına yakınının, birbirinden farklı kriterler ve olgular içerdiği, hatta çoğunlukla birbiriyle çeliştiği, içerik olarak da hukuk denetme elverişli olmayan, sübjektif değerlendirmeler içeren hukuk devletinin temel ilkelerinden olan belirlilik ve hukuk öngörülebilirlikten yoksun kararlar olduğu gözlemlenmiştir.

İdare ve gözlem kurulları tarafından verilen iyi hal kararlarına karşı itiraz üzere hukukilik ve yerindelik denetim yapmakla görevli infaz hakimlikler ve ağır ceza mahkemelerince de verilen kararların bir kısmında idarenin takdir yetkisi kapsamında gözleme dayalı yazılı şekilde karar verildiği şeklinde, bir kısmında da hukuk denetme elverişli olmayan, sübjektif değerlendirmeler içeren yoruma dayalı değerlendirmeler vardır. Bu kararlara karşı istinaf ya da temyiz kanun yolu öngörülmediğinden farklı yerlerde bulunan mahkemelerce farklı içerikte ve çoğunlukla da birbiriyle çelişen kararlar verilmektedir. Bu yönüyle de ilgili yönetmelik gereği idare ve gözlem kurullarınca yapılan değerlendirmelerin ve mahkeme kararlarının Anayasa'nın 2. Maddesine aykırıdır.

Mevcut hapisnanelerde bulunan İdari Gözlem Kurullarının ulusal ve uluslararası hukuka aykırı hareket etmekte olduğu tarafımızca tespit edilmiştir. Hapishane idareleri tarafından verilen sübjektif değerlendirme ve soyut gerekçeler ile mahpusların tahliye edilme ve denetimden faydalandırılmama kararları hak ihlallerine neden olmaktadır.

² Anayasa Mahkemesi, 30.9.2005 tarihli E. 2005/78, K. 2005/59, RG 13.7.2006, S. 26227, s.31

7. HAPİSHANE İDARELERİ HAKKINDA DEĞERLENDİRME

Anayasanın 2'nci maddesinde “hukuk devleti” ilkesi devletin temel niteliği olarak düzenlenmiş, bu ilke Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarında “eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı tutum ve davranışlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlet” olarak tarif edilmiştir.

Demokratik bir hukuk devletinde, insan hakları ihlallerini meşrulaştırıcı ve hukuka aykırı davranmanın bir mazereti olamaz. Kamu görevlileri insan haklarına saygılı kalarak, hukuka uygun bir şekilde görev yapmak zorundadır. Yukarıdaki mahpus anlatımları da incelendiğinde görülecektir ki mahpusların sorunlarının olduğu aşıkardır. Hapishane yönetiminin insan haklarını gözetken yaklaşım yöntemini esas alarak iddiaları ivedilikleri incelemelidir. Hapishane idaresi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüğü uyarınca bildiği veya bilebileceği konumda olduğu müddetçe mahpuslara insan onuruna uygun koşullar sağlama yükümlülüğü altındadır

Hapishane idari görevinin gereklerine uygun olarak kanun, idari düzenlemeler veya talimatların öngördüğü usul ve esasları ifa etmelidir. Bu anlamda kamu görevlisinin herhangi bir şekilde kanuni yetkisini aşması, kanunun aradığı şekil şartlarına uymaması, takdir yetkisini amacı dışında kullanması, kanunun emir ve müsaade ettiği hareketinin gerektirdiği ön şartlara aykırı hareket etmesi, görevin gereklerine aykırılık kapsamında kalmaktadır.

Mevcut durumda hapishane idaresinin tutumları ve uygulamaları konusunda şikayetler mevcuttur. Hapishane idareleri, mahpusların yaşam ve sağlık hakkını korumak, insan onuruna uygun barınma koşullarını sağlamak, eşitlik ilkesine uygun uygulamalar yürütmek ve infaz rejimini hukuka uygun biçimde işletmekle yükümlüdür. Ancak ziyaret edilen hapishanelerde ortaya çıkan somut durum, bu yükümlülüklerin tam olarak yerine getirilmediğini göstermektedir. Aşırı kalabalık koşullar, hijyen ve beslenme sorunları, ısınma ve havalandırma eksiklikleri idarelerin barınma koşullarını iyileştirme sorumluluğunu yeterince yerine getirmediğini ortaya koymaktadır.

Sağlık hizmetlerine erişimde sevklerin geciktirilmesi, ağır hasta mahpuslar hakkında infaz erteleme süreçlerinin işletilmemesi ve revir hizmetlerinin düzensizliği, idarelerin sağlık ve yaşam hakkını koruma yükümlülüğü bakımından ciddi sorunlar doğurmaktadır. İnfaz yakma ve erteleme kararlarında nesnel kriterler yerine disiplin cezaları ve “pişmanlık” değerlendirmelerinin etkili olduğu yönündeki beyanlar, hukuki güvenlik ve tarafsızlık ilkeleri açısından kaygı vericidir.

Ayrıca adli ve siyasi mahpuslar arasında iletişim hakları bakımından farklı uygulamalar, yayın kısıtlamaları, sık ve baskın aramalar ile kötü muamele iddiaları idarelerin eşitlik, insan onuruna saygı ve kötü muamele yasağı kapsamındaki sorumluluklarını yerine getirmediğine işaret etmektedir. Genel olarak mevcut tablo, hapishane idarelerinin hak temelli ve şeffaf bir infaz anlayışı doğrultusunda uygulamalarını gözden geçirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Hapishane idaresi asli olarak sorunları tespit ederek çözümlemelere yoğunlaşmalıdır. Kanunlara uygunluk, eşitlik ve ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verebilirlik, kazanılmış hakların korunması ve haklı beklentiye uygunluk, dinlenilme ve savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması iyi yönetimin temel ilkelerindendir. Mahpuslar, hapishane idarelerinin birçoğunun iyi yönetim ilkelerine uygun hareket etmediğini beyan etmektedir. Hapishane idaresi iyi, şeffaf, demokratik ve insan haklarına dayalı bir yönetimle sorunları çözme odaklı yaklaşım geliştirmelidir.

8. SONUÇ

1. Şubat 2026 ziyaretlerinde toplam 19 mahpusla görüşülmüştür. Osmaniye 2 No'lu T Tipi, Tokat T Tipi, Urfa 2 No'lu T Tipi ve Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanelerine gerçekleştirilen ziyaretler kapsamında mahpus beyanlarına dayalı olarak tespit edilen bulgular, münferit ve geçici sorunlardan ziyade süreklilik gösteren, yapısal nitelikte ve çok boyutlu hak ihlallerine işaret etmektedir. İnceleme konusu hapishanelerde barınma koşullarından sağlık hizmetlerine, infaz uygulamalarından iletişim haklarına, sosyal faaliyetlerden özel hayatın korunmasına kadar geniş bir alanda hak ihlallerinin sistematik biçimde yaşandığı görülmektedir.
2. Ziyaret edilen hapishanelerde barınma koşullarının mahpusların insan onuruna uygun yaşam sürdürmesine elverişli olmadığı, kapasite aşımı ve koğuş içi düzenlemelerin mahremiyeti ortadan kaldırdığı görülmektedir. Urfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde 20 kişilik koğuştaki 27 kişi kaldığı, 7 mahpusun yerde yattığı aktarılmıştır. Osmaniye 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesi'nde yaklaşık 30 m² odada 8 kişi kalındığı, koğuş içinde tek banyo ve tek lavabo bulunduğu, üstelik banyo ve lavabonun tek kapıdan kullanıldığı için bir mahpus kullanırken diğerlerinin kullanamadığı belirtilmiştir. Bu koşullar, mahpusların kişisel alanının fiilen yok edilmesi, hijyen ihtiyacının dahi sıraya bağlanması ve mahremiyetin ortadan kalkması anlamına gelmektedir. Tokat ve Siverek'te koğuş düzenine ilişkin kapasiteye dair ayrıntı sınırlı olmakla birlikte, Siverek'te siyasi koğuşun 8 kişilik olduğu, buna karşın tekli hücrede tutulan mahpus bulunduğu açıkça aktarılmıştır. Bu koşullar açıkça İnfaz rejimine aykırılık teşkil etmektedir.
3. Mahpus beyanlarına göre beslenme hakkı hem nitelik hem de sağlıkla uyum açısından ihlal edilmektedir. Osmaniye'de yemeklerin kötü ve hamur halde verildiği belirtilmiştir. Urfa 2 No'lu 'da yemeklerin kötü olduğu ve vejetaryen menünün sınırlı olduğu aktarılmıştır. Tokat'ta diyet yemeği talebinin karşılanmadığı; bu konuda infaz hâkimliğine yapılan başvurunun kabul edilmesine rağmen yemeğin fiilen değişmediği belirtilmiştir. Bu aktarım, mahpusların sağlık durumuna uygun beslenme hakkının yalnızca idari tercih değil aynı zamanda sağlık hakkının bir parçası olduğunu, ancak uygulamada karşılanmadığını göstermektedir.
4. Açık havaya erişim ve havalandırma hakkı, özellikle Urfa 2 No'lu ve Osmaniye'de belirgin biçimde ihlal edilmektedir. Osmaniye'de havalandırma alanının üstünün tel örgüyle kapalı olduğu ve havalandırmanın yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Urfa 2 No'lu da havalandırma saatlerinin az olduğu, havalandırmanın geç açılıp erken kapatıldığı belirtilmiştir. Bu durum özellikle KOAH, astım, kalp-damar hastalıkları gibi rahatsızlıkları olan mahpuslar açısından sağlık riskini artırmaktadır.
5. Ziyaret edilen hapishanelerde sağlık hakkının ihlali en ağır başlıklardan biridir. İsimleri aktarılanlar üzerinden en az 28 hasta mahpus, bunların içinde en az 12 ağır hasta mahpus bulunmaktadır. Sağlık hizmetine erişimde revir çıkışlarının düzensizliği, hastane sevk taleplerinin reddi veya geciktirilmesi, tetkik-tahlil yapılmaması, ilaç verilmemesi ve yüzeysel muayene ortak sorunlardır.

6. Osmaniye 2 No’lu da revir çıkışlarının bazen yapılmadığı, ayda bir ve spontane olduğu, ancak ısrar edilirse revire çıkarıldıkları belirtilmiştir. Burada isimleri geçen en az 4 hasta mahpus bulunmaktadır: Emin Çetintaş (kolesterol, sırt ağrıları, kalp ritim bozukluğu), İsa Aydoğan (bel fıtığı, açlık grevi sonrası karaciğer hasarı, B12 üretememe, ağız yaraları, kan tükürme, göz rahatsızlığı – ağır hasta), Şerif Doğan (aort damar genişlemesi, ayakta ve kalpte genişleme, ayak şişmesi, nörolojik rahatsızlık – ağır hasta) ve Cengiz Işık (Hepatit B – sürekli ilaç ihtiyacı). Emin Çetintaş bakımından özellikle, hastane sevki olsa bile tahlil ve tetkik yapılmadığı, ilaç verilmediği, yalnızca “sonuçların iyi olduğu” söylenerek sürecin kapatıldığı aktarılmıştır.
7. Tokat’ta isimleri geçen en az 6 hasta mahpus vardır ve bunların bir kısmı açıkça “ağır hasta” olarak ifade edilmiştir: Hasan Demirtaş (Behçet hastası; 15 günde bir bayılma atağı, koğuş arkadaşlarının masajıyla kendine geldiği; Adli Tıp sevk talebi reddedildi), Ömer Yaman (hipertansiyon ve ameliyat gerektiren göz rahatsızlığı – ağır hasta), Suat Oğuz (kronik Hepatit B, akut gastrit, karaciğer kisti, prostat – ağır hasta), ayrıca Cemal Özgüç, Şükrü Abdo ve Mehmet Tiryaki’nin de hasta olduğu aktarılmıştır. Tokat’ta tedavinin çoğunlukla tahlille sınırlı kaldığı, somut ve detaylı bir tedavi planı oluşturulmadığı ifade edilmiştir.
8. Urfa 2 No’lu da isimleri geçenler üzerinden en az 15 hasta mahpus olduğu, bunların en az 6’sının ağır hasta olduğu belirtilmiştir. Ağır hasta olarak aktarılanlar: Abdulkadir Kaya (aort damar genişlemesi, kalp kapakçığı değişimi, yüksek tansiyon; damar genişlemesi nedeniyle ameliyat gerekliliği – hapishanede kalma koşulları yok), Ömer Gül (yüksek tansiyon, by-pass, kalp rahatsızlıkları – ağır hasta), Serhat Polatsoy (KOA, alerjik astım, tansiyon – ağır hasta), Şervan Muhammed (guatr, mide rahatsızlıkları, ayak rahatsızlığı – ağır hasta), Fatih Elçek (yüksek düzey psikolojik rahatsızlık; hapishanede kalma koşulları yok), Şehriban Mimkara (boğazda kitle, ameliyat, tedavi devam ediyor – ağır hasta). Diğer kronik hastalar: İbrahim Parıldar (astım, yüksek tansiyon), Hakkı Polat (mide rahatsızlığı, ayağında platin), Celal Yıldırım (belinde 6 platin; alerjik astım, mide sorunları), Derviş İnan (astım), Fırat Yapıcı (astım), Halil İbrahim Bozan (böbrek sorunu), Mehmet Yazar (bir böbreği yok), ayrıca Zeynel Karakaş, Binalı Doğan, Botan Alper “diğer hastalar” olarak aktarılmıştır. Kadın mahpuslardan Avşin Esmâ Başkale (jinekolojik rahatsızlıklar, kalp ritim bozukluğu; tedavi rutine uygun değil) ayrıca belirtilmiştir. Urfa 2 No’lu da sevklerin geç olduğu açıkça ifade edilmiştir.
9. Siverek’te sağlık hakkı ihlali özellikle diş hekimi bulunmaması ve arama uygulamalarının sağlık hizmetine erişimi caydırması üzerinden öne çıkmaktadır. Ahmet Öztürk (hemoroit, alerjik astım, diş hastalıkları) için “tedavi rutine uygun ilerlemiyor” denilmiş; hapishanede diş doktoru olmadığı özellikle vurgulanmıştır. Ağız içi arama nedeniyle Ahmet Öztürk’ün tedaviye çıkmadığı belirtilmiştir. Siverek’te ayrıca Ahmet Tünel’in kronik tansiyon hastası olduğu aktarılmıştır.
10. Siverek 2 No’lu T Tipi Kapalı Hapishanesi’nde hastaneye gitmek isteyen mahpuslara ağız içi arama dayatılması ve bu uygulamaya karşı çıkan Ahmet Tünel, Ahmet Çiftçi ve Ahmet isimli mahpusa görüş yasağı disiplin cezası verilmesi, birden fazla temel hak bakımından ihlal niteliği taşımaktadır. Öncelikle sağlık hizmetine erişimin bir arama uygulamasına bağlanması, sağlık hakkının kullanımını fiilen engellemektedir. Ağız içi aramanın mahpuslar tarafından onur kırıcı olarak değerlendirilmesine rağmen zorunlu tutulması ve reddedenlerin cezalandırılması, kötü muamele yasağı ve insan onuruna saygı ilkesi bakımından sorunludur. Ayrıca görüş yasağı verilmesi, aile hayatına saygı hakkı, ifade özgürlüğü ve haberleşme hakkı yönünden ek bir müdahale oluşturmakta; disiplin yaptırımının sağlık talebiyle bağlantılı olarak uygulanması ise kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ölçülülük ilkesi bağlamında değerlendirilmesi gereken ciddi bir hak ihlali niteliği taşımaktadır.

11. Tüm hapishanelerde ortak sorun, sağlık hizmetinin düzenli bir hak olarak değil, çoğu zaman keyfi biçimde işletilmesidir. Osmaniye’de revir çıkışının ayda bire kadar düştüğü ve çoğu zaman ısrarla mümkün olduğu; hastane sevk taleplerinin karşılanmadığı ifade edilmiştir. Tokat’ta ağır hasta mahpus için Adli Tıp sevk talebinin reddedildiği açıkça belirtilmiştir. Urfa 2 No’lu da “hastane sevkleri geç oluyor” ifadesi, ağır hasta sayısı dikkate alındığında hayati risk doğuracak bir durumdur. Siverek’te diş hekimi yokluğu ve ağız içi aramanın caydırıcılığı, sağlık hizmetine erişimin fiilen engellendiğini göstermektedir.
12. Mahpusların birinci basamak sağlık hizmetlerine erişiminde sıkıntı yaşanmaktadır. Özellikle sürekli hekim bulunmayan ceza infaz kurumlarında gerek hekime muayene gerekse hastaneye sevk süreci uzamaktadır. Buna yetersiz sağlık imkânları da eklenince, ciddi ve yaşamsal etki doğuracak bazı hastalıkların teşhis ve tedavisi gecikmekte, bazen de imkânsızlaşmaktadır.
13. Mahpus beyanlarında anlaşılabileceği üzere revirde bulunan doktorlar İstanbul protokolüne uygun tedavi yapmamaktadır. İstanbul protokolüne uygun yapılmayan her muayene, mahpusların sağlık hakkını ihlal etmektedir. Revir doktorunun İstanbul Protokolü ve meslek etiğine aykırı muayene yapması durumunda denetlenmesi söz konusu değildir.
14. Hapishane koşullarında kalamayacak kadar ağır hasta olan mahpusların hapishanende tutulmaya devam edilmesi ulusal mevzuata ve uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu ve tıbbi tedaviye ulaşma imkânı kısıtlandığından yaşam hakkının açık ihlali olduğu açıktır. Bununla birlikte hapishane koşullarında hastaneye sevk işlemlerinin yapılmaması, geç yapılması, yapılmasına onur kırıcı uygulamalar (ağız içi araması, kelepçeli muayene) ile engel olunması, özellikle diş ve ağız sağlığı tedavisine ulaşımın birçok hapishanende mümkün olmaması yaşam hakkının kapsamında bulunan sağlık hakkına erişimin açık ihlalidir.
15. Hasta Mahpus Başvurucular tedavi süreçlerinin rutine uygun ilerlemediklerini beyan etmişlerdir. Hasta mahpusların tedavi süreçlerinin rutine uygun ilerlememesi mahpuslarda geri dönülemez hastalıklara ve acılara neden olabilmektedir. İdare hasta mahpusların tedavi süreçlerini aksamadan devam etmesi için program oluşturmalıdır.
16. Hastaneye sevkler konusunda sorun olduğu belirtilmiştir. Herkesin insan onuruna uygun şekilde kendisine davranılmasını isteme hakkına sahiptir. Mahpus olduğundan dolayı insan onuruna aykırı davranışlar meşrulaştırılmaz. Hapishanelerde hasta mahpusların tedavi edilmemesi, infaz ertelemekten yararlanamaması gibi yasal haklarını kullanamadıkları için hayatlarını kaybetmeleri açıkça hapishane idaresinin kendi yasalarını ve tarafı olduğu sözleşmeleri ihlal ettiğine karinedir.
17. Mahpus beyanlarına göre infaz yakma ve infaz erteleme/uzatma uygulamaları, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı bakımından en ağır ihlal alanlarından biridir; çünkü tahliye tarihini belirsizleştirmekte ve özgürlükten yoksun bırakılma süresini fiilen uzatmaktadır. İnfazı yakılan kişiler Osmaniye’de Mehmet Kazıcı, Mehmet İsa Aydoğan ve Veysi Baltaş; Tokat’ta Şirin Kaya olarak aktarılmıştır. Osmaniye’de Mehmet Kazıcı’nın 3 disiplin cezası gerekçe gösterilerek infazının yakıldığı ve toplam 13 yıl 4 ay 15 gün cezasının tamamını yatmak zorunda bırakıldığı belirtilmiştir.
18. İnfazı uzatılan mahpuslar arasında Urfa 2 No’lu da Hakkı Polat (2 defa 6 ay uzatma) ve Mehmet Yazar (2 defa 3 ay uzatma) açıkça belirtilmiştir. Siverek’te Ahmet Tünel’in infazının 3 defa uzatıldığı ayrıca belirtilmiştir. Osmaniye’de toplam 2 infaz erteleme olduğu aktarılmış olmakla birlikte, isim düzeyinde yalnızca Emin Çetintaş için “infazı 6 ay ertelendi” bilgisi yer almaktadır; bu ertelemenin gerekçesi olarak “suçu kabul etmeme ve pişman olmama” ve kurulda siyasi sorular

sorulması aktarılmıştır. Tokat'ta 11 infaz erteleme olduğu belirtilmiş, ancak mevcutta infazı devam edenler arasında yalnızca Şirin Kaya için infaz yakıldığı aktarılmıştır.

19. Mahpus beyanları, adli ve siyasi mahpuslar arasında açık ve süreklilik gösteren ayrımcı uygulamalar olduğunu göstermektedir. Osmaniye ve Tokat'ta adli mahpusların 50 dakika telefon hakkı varken siyasi mahpusların haftalık 10 dakika telefon hakkı olduğu; Urfa 2 No'lu da adli mahpusların 45 dakika telefon hakkı varken siyasi mahpusların haftalık 10 dakika ile sınırlandırıldığı belirtilmiştir. Ayrıca adli mahpuslara görüntülü görüşme hakkı tanınırken siyasi mahpuslara tanınmadığı aktarılmıştır. Bu durum, eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, aileleri şehir dışında olan mahpuslar bakımından ayrımcılığın etkisini artırılmaktadır.
20. Mahpus beyanlarına göre umut hakkı özellikle ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerinde fiilen tanınmamaktadır. Ahmet Öztürk ve Hamit Acu'nun hücreye alınması ceza içinde cezadır.
21. Tokat'ta Hamit Acu ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olarak tekli hücrede tutulmakta; sosyal ve kültürel faaliyetlere çıkarılmamakta, telefon ve ziyaret hakları daha sınırlı uygulanmaktadır ve bu rejim mahpuslarca "umut hakkı tanınmıyor" şeklinde ifade edilmiştir. Siverek'te Ahmet Öztürk ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olarak tekli hücrede tutulmakta; sosyal ve kültürel faaliyetlere çıkarılmamakta, benzer şekilde umut hakkının tanınmadığı aktarılmaktadır. Tekli hücre, faaliyetlerden dışlama ve iletişim kısıtları bir araya geldiğinde, uzun süreli izolasyon/tecrit koşullarının kalıcılaştığı ve mahpusun geleceğe dair tahliye perspektifinin zayıflatıldığı görülmektedir.
22. Mahpus beyanlarına göre özel hayatın korunması hakkı hem koğuş içi mahremiyetin ortadan kalkması hem de aile yaşamına yönelik kısıtlarla ihlal edilmektedir. Osmaniye'de koğuşta bulunan herkesin ailesinin il dışında olduğu, Urfa 2 No'lu da aileleri il dışında olanların isimleriyle sayıldığı (Binali Doğan, Halil Bozan, Fırat Yapıcı, Zeynel Karakaş, Botan Alper), Siverek'te de aileleri il dışında olanların bulunduğu (Ahmet Öztürk; ayrıca Muhammet El Cadu, Ahmet Çiftçi, İbrahim Arslan) aktarılmıştır. Bu tablo, zaten uzaklık nedeniyle sınırlanan aile görüşünün, telefon hakkı ve görüntülü görüşme ayrımcılığıyla daha da zayıflatıldığını göstermektedir. Urfa 2 No'lu da Avşin Esmâ Başkale'nin babasının vefat ettiği, taziye/cenazeye katılım talebine rağmen götürülmediği aktarılmış; bu durum aile hayatına saygı hakkı bakımından ağır bir ihlaldir. Urfa 2 No'lu da aileler geldiğinde "hapishane aracının dolmasını beklediği için görüşe geç kalındığı" ve görüşün fiilen geciktiği de belirtilmiştir.
23. Mahpus beyanları, "sürgün" ve "iç sürgün" uygulamalarının aile bağlarını koparmaya ve mahpuslar üzerinde baskı kurmaya dönük biçimde işletildiğini göstermektedir. Osmaniye'de Ahmet Oğuz ve Bahoz Cin'in sürgün edildiği açıkça aktarılmıştır. Tokat'ta "iç sürgün" uygulaması olarak koğuşların sürekli değiştirildiği, mahpusların yerlerinin sık sık değiştirildiği belirtilmiştir. Tokat'ta ayrıca mahpusların ailelerine yakın yerlere sevk taleplerinin reddedildiği açıkça ifade edilmiştir. Bu uygulamalar hem aile hayatına saygı hakkını hem de mahpusun sosyal destek ağını koruma imkânını zayıflatmaktadır.
24. Haber alma ve ifade özgürlüğü bakımından, özellikle siyasi mahpusların sistematik kısıtlamalara maruz kaldığı aktarılmıştır. Tokat'ta televizyonlarda muhalif kanal olmadığı; Urfa 2 No'lu da muhalif kanal olmadığı, dergilerin verilmediği ve özellikle Yeni Yaşam gazetesinin verilmediği; Siverek'te Yeni Yaşam, Evrensel ve Birgün gazetelerinin verilmediği ve muhalif TV kanallarına izin verilmediği belirtilmiştir. Osmaniye'de kitap kotasının 5 kitap ile sınırlandırıldığı; Tokat ve Urfa'da da kitap kotası olduğu aktarılmıştır. Bu uygulamalar mahpusların düşünsel faaliyetlerini, bilgiye erişimini ve ifade özgürlüğünü doğrudan sınırlamaktadır.

25. Osmaniye’de kurul/savcı süreçlerinde mahpuslara “pişman mısın?”, “PKK terör örgütü müdür?” gibi siyasi sorular sorulduğu; mahpuslar reddedince dosya üzerinden “Batman’da ne işin var, eylemlere katıldın mı” gibi sorgulamalar yapıldığı; savcının “pişmanlığı kabul edene kadar seni burada tutacağım, 10 kez mahkeme edeceğim” dediği; “neden Pekaka demiyorsun” gibi ifadeler kullandığı aktarılmıştır. Bu aktarım, infazın yakılması/ertelenmesi gibi özgürlüğe ilişkin sonuçların mahpusun düşünce ve kanaatine bağlandığına işaret etmektedir. Bu durum ifade özgürlüğünü baskılayan, susma hakkını ve hukuki güvenliğini zedeleyen, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını keyfileştiren bir uygulamadır.
26. Mahpus beyanlarında; hakaret, tehdit, düşmanca tutum, baskın aramalarla eşyaların tahrip edilmesi, onur kırıcı aramalar ve sağlık hizmetine erişimi zorlaştıran arama uygulamaları gibi unsurlar kötü muamele yasağı bakımından ciddi iddialar içermektedir. Siverek’te bazı personelin siyasi mahpuslara karşı hakaret ve tehdit dili kullandığı, tutumun düşmanca ve üstenci olduğu belirtilmiştir. Osmaniye’de baskın aramalarda mahpusların elbiselerinin “mahvedildiği” aktarılmıştır. Siverek’te koğuş aramalarına kolluğun katıldığı belirtilmiştir. Urfa 2 No’lu da siyasi koğuşlara daha sık arama yapılması, ayrımcı baskı uygulamasına işaret etmektedir. Bu beyanlar, işkence ve kötü muamele yasağı ile insan onuruna saygı ilkesi bakımından etkili soruşturma ve denetim gerektiren bir risk alanı oluşturmaktadır.
27. Arama uygulamaları yalnız sıklık bakımından değil, yöntem ve sonuçları bakımından da onur kırıcı nitelik taşımaktadır. Osmaniye’de baskın aramalarla kıyafetlerin zarar gördüğü; Siverek’te sık arama yapıldığı ve kolluğun katıldığı; Urfa 2 No’lu da siyasi koğuşlarda aramaların daha yoğun olduğu (ayda 3-4) belirtilmiştir. Siverek’te ayrıca “şikâyet dilekçelerinin sümen altı edildiği” aktarılmış; bu, aramalara ve kötü muamele iddialarına karşı etkili başvuru mekanizmasının işletilmediğine işaret etmektedir. Ağız içi arama uygulamasının devam ettiği, Siverek’te bunun sağlık hizmetine çıkışı caydırdığı, Tokat’ta ağız içi aramanın eskisi kadar sık yapılmasa da sürdüğü belirtilmiştir.
28. Sosyal faaliyetlerin engellenmesi, hapishanelerde ortak bir ihlal alanıdır. Osmaniye’de sporun ayda iki kez, Tokat’ta sporun haftada bir olduğu; Urfa 2 No’lu da sosyal faaliyetlere izin verilmediği; Siverek ve Tokat’ta ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerinin sosyal-kültürel faaliyetlere çıkarılmadığı aktarılmıştır. Osmaniye’de sosyal faaliyetlere çıkarılmayan mahpusların “katılmama” gerekçesiyle infazının yakılması/ertelenmesi, idarenin engellemesini mahpus aleyhine yaptırıma çevirdiğini göstermektedir. Bu durum infazın “iyileştirme” amacını ortadan kaldırmaktadır.
29. Mahpuslar tarafından idari gözlem kurullarından içsel alanın dışa vurulmaya zorlandığı ve pişmanlık dayatılması olduğu aktarılmıştır.
30. Görüştüğümüz mahpuslar hem kendilerinin hem de koğuşunda bulunan herkesin sürgün edildiği bilgisini vermiştir. Hükümlü ile ailesi arasındaki uzak coğrafi mesafenin, aile ziyaretlerinin azalmasına ve dolayısıyla aile bağlarının bozulmasına neden olacağı da açıktır. Aile ve mahpus yakınlarının mahpusları ziyaret etmek için uzun yollar gelmek zorunda olması ve yolculuk süresince karşılaştıkları riskler düşünüldüğünde bu ziyaretlerin tehlikeli olduğu açıktır. Özellikle Kürt siyasi mahpuslara yönelik kötü muamele ve ayrımcılığın aracı haline gelen zorunlu sürgünler bu dönemde de uygulanmaya devam ettiği görülmektedir.

31. Ziyaret edilen hapishanelerde mahpus beyanlarına göre; barınma koşulları insan onuruna aykırı biçimde ağırlaşmış, beslenme ve hijyen ihtiyaçları nitelik ve erişim açısından karşılanmamış, havalandırma ve açık hava hakkı kısıtlanmış, sağlık hizmetleri düzensiz ve yetersiz biçimde yürütülmüş, ağır ve kronik hastalığı olan mahpuslar bakımından yaşam hakkı riskleri oluşmuştur. İnfaz yakma ve infaz erteleme/uzatma kararları, tahliye tarihini belirsizleştiren ve özgürlüğü idari takdire bağlayan bir baskı mekanizmasına dönüşmüştür. İnfazı yakılanlar: Mehmet Kazıcı, Mehmet İsa Aydoğan, Veysi Baltaş, Şirin Kaya; infazı uzatılanlar: Hakkı Polat (2×6 ay), Mehmet Yazar (2×3 ay), Ahmet Tünel (3 kez); tekli hücrede bulunanlar: Hamit Acı ve Ahmet Öztürk olarak aktarılmıştır. Bunun yanı sıra sürgün politikaları (Ahmet Oğuz ve Bahoz Cin'in sürgünü; Tokat'ta iç sürgün/koğuş değişiklikleri; aileye yakın sevk taleplerinin reddi), yayın ve kitap kısıtlamaları (Yeni Yaşam/Evrensel/Birgün engeli, muhalif kanal yokluğu, kitap kotası), siyasi sorular ve pişmanlık dayatması (kurul/savcı sorguları), eşitlik ilkesine aykırı iletişim rejimi (telefon dakikaları ve görüntülü görüşme ayrımı), baskın aramalar, eşyaların tahribi, onur kırıcı aramalar ve kötü muamele iddiaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; sağlık hakkı, yaşam hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, özel hayatın korunması, ifade özgürlüğü, eşitlik ilkesi, aile hayatına saygı hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı bakımından çok boyutlu ve sistematik ihlaller olduğu anlaşılmaktadır.

9. ÖNERİLER

1. Yasal ve uluslararası mevzuat evrensel hukuk ilkeleri ile göz önüne alındığında; kurumlarımıza gelen başvurular sonucunda tespit edilen ifade özgürlüğü, işkence yasağı, kötü muamele yasağı ihlallerinin sebebi olan hapishane idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.
2. Devletler, taraf oldukları sözleşmelerde yer verilen işkence yasağını da göz önünde bulundurarak, hapishanelerde işkencenin önlenmesi için gerekli tedbirleri almalıdır. Bu husus, devletlerin işkence ve diğer insan hakları ihlallerinin önlenmesine dair aktif yükümlülüklerinin bir gereğidir. Ortaya bir hak ihlali çıktığında, bu hususun etkin soruşturulması ve sorumluların yaptırımla karşı karşıya bırakılacağı yargılama süreçlerinin gerçekleştirilmesi de söz konusu aktif yükümlülüğün bir parçasıdır.
3. Ziyaret edilen Osmaniye 2 No'lu T Tipi, Tokat T Tipi, Urfa 2 No'lu T Tipi ve Siverek 2 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanelerinde tespit edilen hak ihlallerinin niteliği, münferit idari eksikliklerden ziyade yapısal ve sistematik sorunlara işaret etmektedir. Bu nedenle çözüm önerileri yalnızca tekil uygulamalara değil, infaz sisteminin bütününe yönelik düzenlemeleri içermelidir.
4. Telefon görüşü, mektup ve görüş gibi iletişim hakları tüm mahpuslara eşit şekilde tanınmalıdır. Siyasi mahpuslara yönelik süre kısıtlamaları kaldırılmalıdır.
5. Mahpusların uluslararası anlaşmalar ve Anayasa ile güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve haberleşme hakkından kanunlara uygun olarak faydalanabilmeleri, getirilen sınırlamalara ve yasaklara son verilmeli, mahpusların ifade özgürlüğü ve haberleşme haklarına yönelik ihlaller durdurulmalıdır.
6. Hapishanelerde tutulan kişilerin can güvenliğini ve tıbbi bakımı her zaman ve derhal sağlamakla görevli olan idarelerin mahpusların esenliğini de güvence altına almak için tedavi amacının yanında koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerini de yerine getirme yükümlülükleri vardır. Hapishane idaresi bu yükümlülüğünü yerine getirmelidir.
7. Anayasaya göre özgürlük kural; tutulma ise istisnai durumdadır. Hapishane idareleri mutlak görevleri hükümlüleri dış dünyaya kazandırmaktadır. Gelen başvurular ve beyanlar dikkate alındığında infaz yakmaların mahkûmlar üzerindeki olumsuz etkisini giderek arttığı gözlemlenmiştir. Anayasa uyarınca cezasının çeken mahkûmun ivedilikle tahliye edilmesi gerekir. Yine AYM ve AİHM verdiği birçok kararından disiplin cezası gibi mekanizmalarla mahkûmun infazının yakılması hak ihlalidir. Hapishane idaresi tarafından özgürlük hakkının güvenceleri ivedilikle oluşturulmalıdır.
8. Açık Cezaevi'ne ayrılma yönetmeliğindeki “örgütten ayrıldığını kanıtlama” (5275 sayılı CGTİHK 105/A maddesi), ön koşulu yasal temele dayanmadığı için Anayasa'nın 13. maddesine açıkça aykırıdır. Bu düzenleme kaldırılmalıdır.

9. Mahpuslar hakkında değerlendirme ve karar mekanizmaları, yargının yetkisini aşan idari kurul uygulamalarına bırakılmamalıdır. Denetlenebilir ve şeffaf süreçler tesis edilmelidir.
10. Kronik, ağır, terminal dönem hastaların erken tanı alması tedavi süreçlerinin uzamaması, tedavi edilmemenin bir ceza aracı olarak kullanılmaması, düzenli olarak izlenmeleri ve yakınlarıyla görüşmeleri konusunda insani bir yaklaşımın esas alınması önemlidir. Gerek evrensel hukuk ilkeleri gerek en temel insani duyarlılıklar gerekse kamu vicdanı öncelikle maddelerinde değişikliğe gidilerek ölümcül hastalığa yakalananlar konusunda daha açık ve daha az yoruma yer bırakacak bir yasal düzenlemenin yapılmasını kaçınılmaz kılmaktadır.
11. Özel affa ilişkin uygulamalarda Adli Tıp Kurumu'nun tek elci rolüne son verilmeli; tam teşekküllü devlet veya üniversite hastanelerinden alınan raporlar esas kabul edilmelidir.
12. Sevkler konusunda işlemlerin hızlandırılması için sağlık personeli veya yetkin kişiler tarafında planlama yürütülmelidir. Bu planlamanın yetkin kişiler tarafından yürütülmesi için önlemler alınmalıdır.
13. Mahpuslar sağlık hizmetine erişemediğini belirtmiştir. Bu kapsamda bazı özel koşullarda idare yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Ceza İnfaz Kurumlarında ve devletin kontrolü altında bulunan diğer alanlarda acil durumlarda idarenin sorumluluğu kusursuz sorumluluktur. Ceza İnfaz Kurumu yetkililerinin daha duyarlı ve dikkatli olma görevi bulunmaktadır. İdare mahpusların hayatlarının tehlikeye atılmasını önleyici tedbirler alınmasını sağlaması gerekmektedir. Bu amaçla öncelikle sağlık imkanlarına erişimin şartlarını düzenlemelidir.
14. Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engel nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını tek başına idame ettiremeyen veya hapis cezasının infazının hayati tehlike teşkil etmesi durumlarında hükümlüler için öngörülen "Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesine" dair özel durumun, aynı durumdaki tutuklular için de uygulanmasını temin için gerekli mevzuat değişikliği yapılmalıdır. Bu Hususta Ceza Muhakemesi Kanunu'nun tutukluluğu düzenleyen hükümlerine veya 5275 Sayılı Kanun'un 16. Maddesine ek bir düzenleme getirilmelidir.
15. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün "Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri" başlıklı dördüncü kısmında birlikte düzenlenen sevk ve nakillerde, hasta olanların durumu, uluslararası standartlar dikkate alınarak daha özel ve ayrıntılı olarak düzenlenmelidir.
16. Ceza İnfaz Kurumuna ilk kez getirilen tutuklu ve hükümlüler için sağlık biriminde şahsi dosya oluşturulmalı, mahpusa ilişkin sağlık bilgileri ile yapılan tüm işlem ve gelişmeler dosyasında muhafaza edilmek suretiyle, kayıt altına alınmalıdır.
17. Mahpusların, sağlık hizmetlerine daha kolay ulaşmalarını sağlayacak iyi uygulama örnekleri oluşturulmalı ve ivedilikle yaygınlaştırılmalı.

18. Öncelikle sağlık hakkı bakımından acil ve öncelikli müdahale gerekmektedir. İsimleri belirtilen en az 28 hasta mahpus ve en az 12 ağır hasta mahpus hakkında bağımsız hekimlerden oluşan sağlık kurulları tarafından kapsamlı değerlendirme yapılmalıdır. Aort damar genişlemesi, by-pass sonrası durumlar, kalp ritim bozukluğu, KOAH, astım, kronik hepatit B, karaciğer hasarı, böbrek kaybı, ağır psikiyatrik rahatsızlıklar gibi hayati risk taşıyan durumlar bakımından infaz erteleme hükümleri etkin biçimde uygulanmalıdır. Hastane sevkleri geciktirilmemeli; sevk süreçleri idari takdire bağlı olmaktan çıkarılarak açık, yazılı ve denetlenebilir kriterlere bağlanmalıdır. Revir hizmetleri düzenli, kayıt altına alınmış ve dış denetime açık hale getirilmelidir. Diyet ihtiyacı olan mahpuslara uygun beslenme sağlanmalı; ilaç temini kesintisiz yürütülmelidir. Dış hekimi bulunmayan hapishanelerde derhal görevlendirme yapılmalı ya da düzenli dış sevk sağlanmalıdır. Organize Sanayi Bölgesi içinde bulunan hapishaneler açısından hava kalitesi ölçümleri yapılmalı ve çevresel riskler bağımsız kurumlarca denetlenmelidir.
19. İnfaz yakma ve infaz erteleme uygulamalarının hukuki güvenlik ilkesine uygun hale getirilmesi zorunludur. Disiplin cezalarının otomatik biçimde infaz yakma gerekçesine dönüştürülmesine son verilmeli; infaz değerlendirme süreçleri şeffaf ve objektif ölçütlere bağlanmalıdır. “Pişmanlık” dayatması ve siyasi içerikli soruların infaz sürecinde belirleyici unsur olarak kullanılmasına derhal son verilmelidir. Birden fazla kez infazı uzatılan mahpusların dosyaları bağımsız denetime açılmalı; tahliye tarihleri öngörülebilir ve kesin olmalıdır. Ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerine yönelik tecrit benzeri uygulamalar gözden geçirilmeli; umut hakkı çerçevesinde gerçekçi bir tahliye perspektifi ve iyileştirme programı oluşturulmalıdır.
20. Barınma koşulları bakımından kapasite aşımına son verilmesi gerekmektedir. Aşırı kalabalık koşullar derhal kapasiteye uygun hale getirilmeli; yerde yatma uygulaması sona erdirilmelidir. Koğuş içindeki banyo ve lavabo alanları mahremiyet sağlayacak şekilde düzenlenmeli; ısınma ve sıcak su hizmeti kesintisiz sağlanmalıdır. Beslenme hizmetleri kalite ve hijyen standartlarına uygun hale getirilmelidir.
21. Eşitlik ilkesi gereği adli ve siyasi mahpuslar arasındaki telefon süresi ve görüntülü görüşme farklılığı kaldırılmalıdır. İletişim hakları ayırım gözetilmeksizin eşit biçimde uygulanmalı; aileleri şehir dışında olan mahpuslar bakımından bu hakların kullanımı kolaylaştırılmalıdır. Aileye yakın hapishanelere sevk talepleri öncelikli değerlendirilmelidir. Cenaze ve taziye gibi insani durumlarda izin süreçleri kolaylaştırılmalı ve keyfi ret uygulamalarına son verilmelidir.
22. Yayınlara erişim ve ifade özgürlüğü bakımından gazete ve dergilere yönelik kısıtlamalar kaldırılmalı; kitap kotası uygulaması yeniden düzenlenmelidir. Muhalif yayınlara erişim engellenmemeli; düşünce ve ifade özgürlüğü infaz rejiminin dışında tutulmalıdır. Sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler düzenli, programlı ve erişilebilir hale getirilmeli; faaliyetlere çıkarılmayan mahpusların katılmadıkları gerekçesiyle cezalandırılması uygulamasına son verilmelidir.
23. Onur kırıcı arama, baskın arama ve eşyaların tahribi iddiaları hakkında bağımsız ve etkili soruşturmalar yürütülmelidir. Ağız içi arama uygulaması insan onuruna uygunluk açısından yeniden değerlendirilmelidir. Personelin hakaret, tehdit ve ayrımcı tutumlarına karşı disiplin ve denetim mekanizmaları etkin biçimde işletilmelidir. Şikâyet ve dilekçe mekanizmalarının işlememesi sorunu giderilmeli; başvuruların kayda alınması ve sonuçlandırılması güvence altına alınmalıdır.

24. Dış sağlık kurulları ve bağımsız gözlemciler hasta mahpuslar hakkında düzenli inceleme yapmalıdır.
25. Ağır, kronik ve terminal hastalıkları olan mahpusların düzenli şekilde izlenmesi, tedaviye erişimi ve insani koşullarda tutulması sağlanmalıdır.
26. Mahpusların ifade özgürlüğü, düşünce beyanına zorlanmama ve inançlarına aykırı davranmaya mecbur bırakılmama hakları ihlal edilmemelidir. Tahliye süreci hiçbir surette düşünce beyanına bağlanmamalıdır.
27. Adalet Bakanlığı; aile bütünlüğü korumak adına gerekli adımları atmalıdır. Aile bütünlüğünün sağlanması için idare gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Pozitif yükümlülük uyarınca sorumluluğunu yerine getirmeyen idare hak ihlallerine neden olmaktadır. Bu hak ihlallerin tespit edilerek; çözümü için gerekli adımlar atılmalıdır.
28. Mahpusların günün makul bir kısmını (en az 8 saat) hücre dışında, sosyal ve kültürel faaliyetlerde geçirmesi sağlanmalıdır.
29. Hücre cezaları ve uzun süreli tecrit uygulamaları insan onuru ve sağlık açısından ciddi risk oluşturur; bu uygulamalar kaldırılmalı veya son derece sınırlı ve denetlenebilir hale getirilmelidir.
30. Ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilen arama işlemleri; ölçülülük, gereklilik ve insan onuruna saygı ilkeleri çerçevesinde yapılmalıdır. Aramalar gerekçesiz şekilde sıklaştırılmamalı; özellikle gece baskınları, ani koğuş aramaları ve eşyaların sistematik şekilde tahrip edilmesi uygulamalarına son verilmelidir. Mahpusların kişisel eşyalarına zarar verilmesi hem özel hayata saygı hakkının hem de kötü muamele yasağının ihlalidir. Aramaların gerekçesi somut olaylara dayandırılmalı, bağımsız gözlem mekanizmalarının denetimine açık hale getirilmelidir.
31. Öncelikle söz konusu hapishanelerin kanunda belirtilen standartlara uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve özelde ceza tevkif evleri genel müdürlüğünün taraf olduğu uluslararası sözleşmelere ve insan haklarına uygun olarak koşulların düzeltilmesi gerekmektedir.
32. Hapishane de meydana gelen olay ve ihmallere ilişkin derhal soruşturma başlatılarak kötü muamele ve işkenceye maruz kalan mahpusların hastaneye sevklerinin bir an evvel gerçekleştirilmelidir. Başlatılacak olan soruşturmanın adil ve hakkaniyete uygun bir biçimde sürdürülmesi gerekmektedir.
33. Yaşanan hak ihlallerinde idareciler, personel, denetim yetkisini yerine getirmeyen idari ve adli kurumlar sorumluluk sahibidir. Bu sebeple tüm idari birimlerin her kademesinin, denetim yetkisi bulunan idari kurumların ve yargı makamlarının, yine ilgili Bakanlıkların; ulusal ve uluslararası mevzuattan doğan sorumluluklarını yerine getirmelerini sorunları ivedilikle çözmelerini talep ediyoruz.
34. Hapishanelerin denetlenmesi, izlenmesi, yaşanan sorunların çözümü için kurulan bağımsız "izleme kurulları" etkin izleme ve denetleme açısından yetkilendirilmelidir.

35. Sonuç olarak, infaz rejiminin cezalandırıcı ve keyfi uygulamalardan uzaklaştırılarak insan onuruna saygı, eşitlik, hukuki güvenlik, şeffaflık ve rehabilitasyon ilkeleri doğrultusunda yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Ağır hasta mahpuslar açısından acil müdahale, infaz süreçlerinde nesnellik ve ayrımcı uygulamaların sona erdirilmesi, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından zorunludur. Mevcut uygulamalar sürdüğü takdirde sağlık hakkı, yaşam hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile umut hakkı bakımından ihlallerin derinleşeceği açıktır.
36. Son olarak, inceleme yapan Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Urfa Şubesi ve Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği (TUHAY-DER) Urfa Temsilciliği üyeleri; hasta mahpusların durumları, hapishanenin fiziki koşulları ve mahpuslara hukuka aykırı gerçekleştirilen muameleler, kapalı ceza infaz kurumlarında infazdan kaynaklı İdari Gözlem Kurulları tarafından verilen kararlar sonucu ihlal edilen hakları ile etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. Hapishanelerde süre gelen hak nedeniyle artan hak ihlalleri ulusal ve uluslararası hukukun gerektirdiği şekilde “bağımsız” denetim mekanizmalarının oluşturulması için devlet yetkililerini derhal gerekli çalışmaları başlatmaya davet etmektedir. Ayrıca söz konusu kapalı ceza infaz kurumlarında yaşanan hak ihlallerine karşı Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesini (CPT), Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığını, TİHEK ve TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonunu göreve davet ediyoruz.